

6 Şubat 2023

Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri: Durum Değerlendirme Raporu

Güncellenmiş 2. Baskı: 15 Nisan 2023

Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU
Ramazan ÜNSAL
Furkan ÖZENCİ

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

AYBÜ-GPM RAPOR SERİSİ - 15

Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri: Durum Değerlendirme Raporu

Güncellenmiş 2. Baskı: 15 Nisan 2023

Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU
Arş. Gör. Ramazan ÜNSAL
Furkan ÖZENCİ

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

**Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri:
Durum Değerlendirme Raporu**

Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU
Arş. Gör. Ramazan ÜNSAL
Furkan ÖZENCİ

AYBÜ-GPM Rapor Serisi - 15
Güncellenmiş 2. Baskı : 15 Nisan 2023

ISBN : 978-625-00-1307-6
E-ISBN : 978-605-4929-31-3

Atıf için:

Sağiroğlu, A. Z., Ünsal, R., Özenci, F. (2023). *Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri Durum Değerlendirme Raporu*. AYBÜ-GPM Rapor Serisi-15 (Güncellenmiş 2. Baskı: 15 Nisan 2023). Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM).

2023 © Tüm Hakları Saklıdır

Göç Politikaları Merkezi'nin izni alınmadan kısmen veya tamamen elektronik veya basılı olarak çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Raporda belirtilen görüşler yazara aittir ve Merkez'in görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

2023 © All Rights Reserved

No part of this report may be reproduced, copied or transmitted in any form or by any means, electronic or printed, without the permission of Migration Policy Center. The views expressed in this report are the author's own and do not necessarily reflect the Center's stance or policy.

Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Adres : Günevler Mah. Cinnah Cad. No: 16 Çankaya / Ankara
Telefon : 0 312 906 10 95
E-Posta : gpm@ybu.edu.tr
Web : www.aybu.edu.tr/gpm

TAKDİM

AYBÜ-GPM olarak ilk versiyonunu 1 Mart 2023 tarihinde yayımladığımız *Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri: Durum Değerlendirme Raporu*'nun güncel ikinci versiyonunu yayımlamak aradan geçen zaman içindeki gelişmeler nedeniyle bir ödev dönüşü. Gerek güncellenen sayılar ve veriler gerekse kamu politikalarına yönelik yeni tartışmalar ışığında geliştirilen öneriler ortaya çıktı. Bu rapor konunun her yönüne dair bir iddia taşımasa da göç ve insan hareketlilikleri açısından bütüncül bir perspektif ortaya koymayı amaçlamaktadır. Gerek dağınık olan bilgilerin bir araya getirilmesi gerekse bu bilgilerin sevk edeceği istikametlere dair bir motivasyon oluşturması amacı ile hazırlanan raporun ikinci versiyonun hem konu üzerine yapılan tartışmalara bir zemin oluşturması hem de geliştirilecek kamu politikalarına bir katkı sunması temenni edilir.

Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	I
İçindekiler.....	III
Şekiller, Tablolar ve Haritalar Dizini.....	V
Öne Çıkanlar.....	VII
GİRİŞ.....	1
1. DURUM DEĞERLENDİRMESİ.....	2
2. BÖLGEDEKİ İNSAN HAREKETLİLİĞİ.....	7
2.1. Genel Durum.....	7
2.2. Deprem Bölgesinden Diğer İllere Öğrenci Hareketliliği.....	11
2.3. Deprem Bölgesindeki Uluslararası Öğrenci Nüfusu.....	14
2.4. Deprem Bölgesindeki Suriyeliler.....	15
3. DEPREMİN SURİYE'DEKİ ETKİSİ VE SINIRLARDAKİ HAREKETLİLİK.....	18
3.1. Suriye'deki Durum.....	18
3.2. Türkiye-Suriye Sınırındaki Hareketlilik.....	18
3.3. Türkiye-Yunanistan ve Türkiye-Bulgaristan Sınırlarındaki Hareketlilik.....	19
3.4. Deprem Sonrası Gönüllü Geri Dönüş.....	20
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	21
KAYNAKÇA.....	23

TABLolar, ŞEKİLLER, HARİTALAR DİZİNİ

Tablo 1. Deprem bölgesinde bulunan nüfus, 2 Şubat 2023.....	3
Tablo 2. Kahramanmaraş'ta meydana gelen ve toplamda 11 ili etkileyen depremler sonrasında vefat eden ve yaralanan kişilerin sayısı ile artçı depremlerin sayısı, 6 Şubat-5 Nisan 2023.....	4
Tablo 3. Yıkılan bina sayısı ile kurulan çadır ve konteyner sayısı.....	5
Tablo 4. İdari birimlere göre yıkıntı oranları.....	6
Tablo 5. Deprem bölgesinden tahliye edilen afetzedede sayısı, 06 Şubat-19 Mart 2023.....	7
Tablo 6. Deprem bölgesinde bulunan 11 ildeki yerinden edilmiş tahmini nüfus.....	8
Tablo 7. Deprem bölgesinden ayrılan ve diğer şehirlere gidenlerin illere göre dağılımı.....	10
Tablo 8. Deprem bölgesinde uçuş trafiği, 6-24 Şubat 2023.....	11
Tablo 9. Deprem bölgesindeki öğrenci sayıları, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı.....	11
Tablo 10. Nakledilen öğrenci sayısı (kümülatif).....	12
Tablo 11. Deprem bölgesinden diğer şehirlere kaydını alıran öğrenci sayısı (kümülatif).....	13
Tablo 12. Deprem bölgesindeki 10 ilden nakledilen öğrencilerin dönüş nakillerinin sayısı.....	13
Tablo 13. Depremden etkilenen 11 ildeki Suriyelilerin sayısı, 2016-2023.....	15
Tablo 14. Deprem bölgesindeki geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısındaki değişim, 2023.....	16
Tablo 15. Deprem bölgesindeki ikamet izanlı Suriyeli sayısı.....	16
Tablo 16. Deprem bölgesindeki geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine göre dağılımı (yedi ilde dokuz Barınma Merkezi) (31.12.2022-30.03.2023).....	17
Tablo 17. Suriye'den Türkiye'ye ve Türkiye'den Suriye'ye geçiş teşebbüsü sırasında TSK tarafından yakalanan düzensiz göçmen sayıları, Ocak-Mart 2023.....	19
Tablo 18. Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarındaki düzensiz geçiş teşebbüsleri sırasında yakalanan düzensiz göçmenler (Ocak-Mart 2023).....	19
Tablo 19. Deprem sonrası Türkiye'den Suriye'ye gönüllü dönüş yapan Suriyeliler.....	20
Şekil 1. Deprem bölgesinde bulunan üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrenciler.....	14
Harita 1. AFAD-Türkiye deprem risk haritası.....	1
Harita 2. Meskun olduğu illerden başka illerde konaklayan depremzedelerin illere göre dağılımı.....	8

Öne Çıkanlar

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen depremler büyük bir yıkıma ve çok sayıda can kaybına neden olmuştur. Deprem sonrasında bölgede oluşan korku ve panik insanların evlerinden ve yurtlarından ayrılarak daha güvenli bölgelere doğru hareket etmelerine yol açmıştır.

Depremi ikinci ayı geride kalırken (5 Nisan 2023) resmi açıklamalara yansıdığı kadarıyla **50 bini aşkın** can kaybı bulunmaktadır.

Depremden etkilenen illerde kayıtlı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sayısı **14.013.196**'dır ve oransal olarak Türkiye nüfusunun **%16,43**'üne tekabül etmektedir. Bu sayı kabaca her altı vatandaşımızdan birinin depremde doğrudan etkilendiğini göstermektedir.

Depremden etkilenen illerde kayıtlı görünen yabancı uyruklu nüfus **1.771.194**'tür ve bu sayı tüm Türkiye'deki kayıtlı yabancı uyruklu nüfusun **%36,48**'ini oluşturmaktadır. Bu oran Türkiye'deki tüm yabancı uyruklu nüfusun üçte birinden fazlasına karşılık gelmektedir.

Depremden etkilenen illerde kayıtlı görünen ikamet izinli yabancı uyruklu sayısı **33.159**'dur ve geçici koruma kapsamındaki (GKK) Suriyeli sayısı **1.738.035**'tir. Bölgede tüm ikamet izinli yabancı uyrukluların **%2,45**'i, GKK Suriyelilerin ise **%49,64**'ü bulunmaktadır. Diğer bir deyişle Türkiye'deki GKK Suriyelilerin kabaca yarısı depremde doğrudan etkilenen bölgede bulunmaktadır.

Depremden sonra bölgeden ayrılan nüfusun büyüklüğü (**3.3 milyon**) 2021 yılı boyunca Türkiye içinde iç göçe konu olan insan hareketliliklerinden daha büyüktür. Adıyaman nüfusunun yaklaşık yarısı, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya nüfusunun ise üçte birinden fazlasının yerinden olduğu yapılan analizlerin sonucu olarak değerlendirilmiştir.

Deprem sonrası süreçlerden diğer dezavantajlı gruplarla birlikte en derinden etkilenen gruplar arasında Suriyeliler de bulunmaktadır. Bölgedeki gerek geçici koruma gerekse ikamet izin sahibi Suriyeli nüfusunun önemli bir kısmının bölgeden ayrıldığı izlenmektedir. En fazla ayrılışın Hatay ve Şanlıurfa'da olduğu görülmektedir. Depremden sonra bölgedeki kayıtlı Suriyeli nüfusun **%4,5 oranında azaldığı** izlenmiştir. Bu hareketliliğin büyük çoğunluğunun Suriye'ye döndüğü izlenmekle beraber Bulgaristan kara sınırından çıkışlarda da bir artış eğilimi olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye içinde diğer illere hareket eden Suriyeli sayısına dair henüz bir veri açıklanmamıştır.

21. günün sonunda bölgeden tahliye edilen insan sayısının **528 bini** ve 1 Mart tarihinde ise **811 bini** geçtiği açıklanmıştır. Diğer taraftan depremin ilk haftasında bölgeden ayrılan insan sayısının toplamda **2,2 milyon** kişi olduğu ifade edilmiştir. 1 Mart tarihinde ise bu sayı **3,3 milyon** olarak güncellenmiştir.

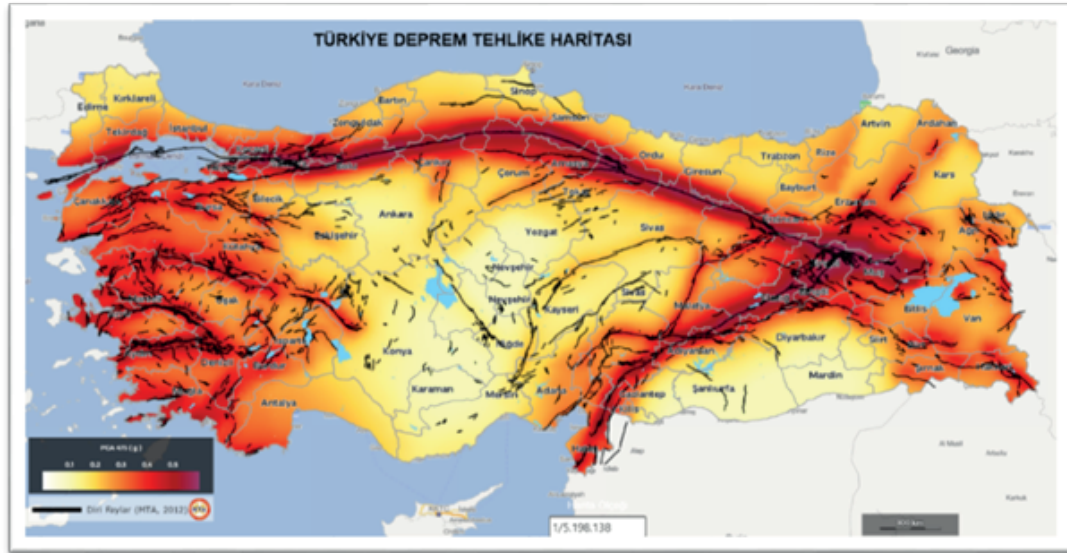
Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri - Durum Değerlendirme Raporu

GİRİŞ

6 Şubat 2023 tarihinde, merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan olan 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremler, Doğu Anadolu Fay Hattı veya Ölü Deniz Fay Hattı olarak isimlendirilen fay üzerinde meydana gelmiştir.¹ Bu depremler Hatay'dan başlayarak Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya, Elâzığ'a kadar devam eden yaklaşık 550 km uzunluğunda bir hat üzerindeki yerleşim yerlerinde büyük yıkıma neden olmuştur. Bölgede meydana gelen depremlerden en fazla etkilenen illerin başında Hatay, Kahramanmaraş ve Adıyaman gelmektedir. Bu depremlerden sonra 21 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Hatay'ın Defne ilçesi olan 6,4 büyüklüğündeki artçı deprem, özellikle Hatay'da bir önceki depremlerin yıkıcılığını artırmıştır.²

Kısa süre içinde yüksek şiddetle meydana gelen depremler 11 ilin çevresindeki diğer illeri de etkilemiştir. Öyle ki depremlerin ikinci ayı geride bırakılırken AFAD 3 Nisan 2023 günü yayımladığı "Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi Hk. -Basın Duyurusu"nda, afet bölgesi sayılan 11 il ve Sivas ili Gürün ilçesinin dışında yer alan ve yapılan hasar tespit çalışmasının ardından az, orta veya ağır derecede hasar gören binaların olduğu tespit edilen Bingöl, Kayseri, Mardin, Tunceli, Niğde ve Batman'ın da Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi kabul edildiğini duyurmuştur.³

Harita 1. AFAD-Türkiye deprem risk haritası⁴

¹ T.C. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi (BDTİM), "06 Şubat 2023 Sofalaca- Şehitkamil- Gaziantep; Ekinözü- Kahramanmaraş ve 20 Şubat 2023 Hatay Depremleri Ön Değerlendirme Raporu" Erişim 28 Şubat 2023.

² T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Hatay'da Meydana Gelen 6.4 Büyüklüğündeki Deprem Hk. Basın Bülteni-1" Erişim 28 Şubat 2023.

³ T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi Hk. - Basın Duyurusu" Erişim 5 Nisan 2023.

⁴ T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Türkiye Deprem Tehlike Haritası" Erişim 26 Şubat 2023.

Meydana gelen depremlerden sonra bölgede büyük yıkım oluşmuş ve çok önemli bir nüfus etkilenmiştir. Buna bağlı olarak bölge nüfusunun içinde çok önemli bir kısmı bölgeden ayrılmıştır. İkinci ayın sonunda elde edilen veriler Adıyaman nüfusunun yaklaşık yarısının, Hatay ve Kahramanmaraş nüfusunun ise üçte birinden fazlasının yerinden olduğu görülmüştür. Daha sonraki resmi açıklamalara yansıyan verilerden yapılan çıkarımlarla bölgeden ayrılan nüfusun **%10 kadarının** tekrar bölgeye döndükleri tahmin edilmektedir. Bu eğilimin sadece Türk vatandaşlarında değil, bölgede yoğun olarak bulunan yabancı uyruklular içinde geçerli olduğu izlenmektedir. Hatay ve Şanlıurfa Suriyelilerin en yoğun biçimde terk ettikleri illerin başında gelmektedir.

Depremler yer kabuğunda meydana gelen yer değişimleri olduğu gibi insanları da yerlerinden yurtlarından eden önemli toplumsal etkilere sahiptir. Dünya tarihinin bilinen doğal afetleri içerisinde en çok konuşulanlarından biri olacağı değerlendirilen Kahramanmaraş ve çevresi merkezli depremlerin siyasal, ekonomik ve toplumsal pek çok etkileri olacağı tartışmasızdır. Bu çapta büyük depremlerin sonrasında büyük insan hareketliliklerinin olacağını da tahmin etmek zor değildir. İlk safhada depremin yıkıcı etkilerinden kurtulmak için birçok insan imkanları nispetinde bölgeden ayrılmıştır. 2021 yılı içerisinde tüm Türkiye genelinde **2.7 milyon** insanın Türkiye içinde göç ettiği⁵ düşünüldüğünde deprem sonrası birkaç haftada ortaya çıkan insan hareketliliklerinin hacmi daha iyi anlaşılacaktır. Bu hareketliliğin ne kadarının geçici ne kadarının kalıcı olacağını değerlendirmek için henüz erken olmakla beraber bölgenin deprem öncesi var olan "göç verme kabiliyetinin ve eğiliminin" daha da hızlanabileceğini göz önünde bulundurmak gerekir.

1. DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Depremlerin etkisi çok geniş bir alanı kaplamakla beraber yıkıcı ve akut etkisinin 11 şehir üzerinde yoğunlaştığı görünmektedir. Bu şehirlerden **dördü** (Adana, Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa) **iki milyonun**, **ikisi** (Diyarbakır ve Kahramanmaraş) ise **bir milyonun** üzerinde nüfusu bulunan şehirlerdir. Depremin doğrudan yıkıcı etkisinin hissedildiği illerde kayıtlı görünen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı nüfusu **14.013.196**'dır. Bu sayı **85.279.553** olan Türkiye nüfusunun **%16,43**'üne tekabül etmektedir ve Türk nüfusunun kabaca **1/6'sının** depremden doğrudan etkilendiğine işaret etmektedir. Diğer taraftan deprem bölgesinde yaşayan toplam nüfusun içerisinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan çeşitli statülerdeki yabancı uyrukluların varlığı da göz ardı edilemeyecek seviyededir. Yapılan tartışmalarda bölgedeki yabancı nüfusun varlığı genel olarak ihmal edilmektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından deprem öncesinde (2 Şubat 2023) yayınlanan istatistiklere göre Türkiye'de geçici koruma statüsünde kayıtlı olarak bulunan Suriyelilerin sayısı **1.738.035**'tir. Bu sayı Türkiye'deki geçici koruma kapsamındaki (GKK) tüm Suriyeli nüfusunun (**3.500.964**) **%49,64**'üne karşılık gelmektedir. Ayrıca buna ek olarak çeşitli statülerde bölgede ikamet izni ile mukim görünen **33.159** yabancı uyruklu kişi daha Göç İdaresi Başkanlığının istatistiklerinde yer almaktadır. Bu sayı Türkiye'deki ikamet izni ile bulunan yabancı uyruklu toplam nüfusun (**1.354.707**) içinde **%2,45**'lik bir kesimine karşılık gelmektedir. Türkiye'de tüm geçici koruma ve ikamet izinli uluslararası göçmen nüfusunun (**4.855.671**) **%36,48**'inin depremden etkilenen bölgede olduğu bir tablo ortaya çıkarmaktadır (**Tablo 1**).

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile birlikte her türden statüden bölgedeki nüfus değerlendirildiğinde **15.784.390** kişinin depremde doğrudan etkilendiği söylenebilir. Oransal olarak bu Türkiye'deki bilinen insan mevcudiyetinin **%17,51**'ine karşılık gelmektedir.

Tablo 1. Deprem bölgesinde bulunan nüfus, 2 Şubat 2023

İller	Türk Vatandaşı (TÜİK, 2022)	Yabancı Uyruklular (GİB, 2 Şubat 2023)			Genel Toplam
		Geçici Koruma	İkamet İzinli	Toplam	
Adana	2 274 106	250 711	6 359	257 070	2 531 176
Adıyaman	635 169	21 688	450	22 138	657 307
Diyarbakır	1 804 880	21 672	1 270	22 942	1 827 822
Elazığ	591 497	12 188	801	12 989	604 486
Gaziantep	2 154 051	460 150	11 767	471 917	2 625 968
Hatay	1 686 043	354 648	2 903	357 551	2 043 594
Kahramanmaraş	1 177 436	91 640	2 137	93 777	1 271 213
Kilis	147 919	87 409	1 388	88 797	236 716
Malatya	812 580	31 421	1 339	32 760	845 340
Osmaniye	559 405	38 285	647	38 932	598 337
Şanlıurfa	2 170 110	368 223	4 098	372 321	2 542 431
Toplam	14 013 196	1 738 035	33 159	1 771 194	15 784 390
Genel Toplam	85 279 553	3 500 964	1 354 707	4 855 671	90 135 224
Oran (%)	16,43	49,64	2,45	36,48	17,51

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından TÜİK ve GİB verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.⁶

AFAD'ın depremin gerçekleşmesinden yaklaşık iki saat sonra yaptığı açıklamada ilk belirlemelere göre **76 kişinin** hayatını kaybettiği ve **440 kişinin** yaralandığı ifade edilmiştir. Deprem üçüncü haftası geride bırakılırken 27 Şubat tarihinde **44.374** kişinin hayatını kaybettiği ve **115 bini aşkın** kişinin yaralandığı tespit edilmiştir.⁷ 20 Mart tarihinde yapılan başka bir açıklamada **50.096**,⁸ 5 Nisan 2023 tarihinde ise toplamda **50.399**⁹ kişinin hayatını kaybettiği açıklanmıştır.

⁶ Türkiye İstatistik Kurumu ve Göç İdaresi Başkanlığı verilerinden derlenerek AYBÜ-GPM tarafından hazırlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "11. Tek Yaş ve Cinsiyete Göre Nüfus (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları - 2022)" Erişim 27 Şubat 2023; T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Geçici Koruma" Erişim 27 Şubat 2023; T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "İkamet İzinleri" Erişim 27 Şubat 2023.

⁷ 27 Şubat 2023 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapılan açıklamada verilen sayıları ifade etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Cumhurbaşkanımız Sn. Erdoğan: Şehrinize Sahip Çıkmın, Ata Yurdunuzu Asla Kalıcı Olarak Terk Etmeyin" Erişim 27 Şubat 2023.

⁸ CNN Türk, "66. gün! Depremde ölü sayısı ne kadar oldu, güncel yaralı sayısı kaç? Hangi ilde kaç bina yıkıldı, kaç kişi öldü?" (12 Nisan 2023) Erişim 12 Nisan 2023.

⁹ CNN Türk, "CNN TÜRK depremin hasarını helikopterden görüntüledi... Soylu: 'Hatay eskisinden güçlü şehir olacak'" (5 Nisan 2023) Erişim 12 Nisan 2023.

Tablo 2. Kahramanmaraş'ta meydana gelen ve toplamda 11 ili etkileyen depremler sonrasında vefat eden ve yaralanan kişilerin sayısı ile artçı depremlerin sayısı, 6 Şubat-1 Mart 2023

Tarih	Saat	Vefat Sayısı (Kümülatif)	Yaralı Sayısı (Kümülatif)	Artçı Deprem Sayısı (Kümülatif)
06.02.2023	06:30	76	440	183
	21:15	1 651	11 119	-
07.02.2023	19:00	4 544	26 721	435
08.02.2023	13:20	8 574	49 133	-
09.02.2023	20:50	17 134	73 347	1 330
10.02.2023	20:30	19 875	79 717	1 666
11.02.2023	19:30	22 327	80 278	2 103
12.02.2023	-	-	-	-
13.02.2023	10:55	31 643	-	2 724
14.02.2023	13:30	31 974	-	3 170
15.02.2023	-	-	-	-
16.02.2023	09:00	36 187	108 068	4 323
17.02.2023	-	-	-	-
18.02.2023	-	-	-	-
19.02.2023	-	41 020	-	6 212
20.02.2023 ¹⁰	-	41 156	-	6 414
21.02.2023	-	42 310	-	7 184
22.02.2023	-	-	-	-
23.02.2023	-	-	-	-
24.02.2023	-	44 218	-	9 136
25.02.2023	-	-	-	-
26.02.2023 ¹¹	-	44 374	-	9 990
27.02.2023 ¹²	-	44 374	115 000+	10 000+
01.03.2023	-	45 089	-	11 020
20.03.2023	10:30	50 096 ¹³	-	18 738 ¹⁴
05.04.2023	-	50 399 ¹⁵	-	-

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından AFAD verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.¹⁶

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, 28 Şubat 2023 tarihi itibarıyla, deprem sonrasında başlatılan hasar tespit çalışmalarında **4 milyon 750 bin** bağımsız bölümden oluşan **1 milyon 520 bin** binanın incelendiğini, **582 bin** bağımsız

¹⁰ 20 Şubat 2023 tarihinde AFAD'ın basın bilgilendirme bültenleri haricinde yetkililer tarafından açıklama yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Sertaç Bulur ve Ayşe Şensoy-Boztepe, "Kahramanmaraş merkezli depremlerde 20 bin 870 binada enkaz çalışması yürütülüyor", *Anadolu Ajansı* (20 Şubat 2023) Erişim 26 Şubat 2023.

¹¹ 26 Şubat'ta AFAD'ın ilgili bülteni yerine yetkililer tarafından bir açıklama yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *TRT Haber*, "Depremde can kaybı 44 bin 374 oldu" (26 Şubat 2023) Erişim 26 Şubat 2023.

¹² 27 Şubat 2023 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapılan açıklamada verilen sayıları ifade etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. AFAD, "Cumhurbaşkanımız Sn. Erdoğan: Şehrinize Sahip Çıkmın, Ata Yurdunuzu Asla Kalıcı Olarak Terk Etmeyin".

¹³ *CNN Türk*, "66. gün! Depremde ölü sayısı ne kadar oldu, güncel yaralı sayısı kaç? Hangi ilde kaç bina yıkıldı, kaç kişi öldü?"

¹⁴ T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Kahramanmaraş – Pazarcık 7.7 Mw ve Kahramanmaraş-Elbistan 7.6 Mw Depremleri Bilgi Notu (19.03.2023 – 10.30)

¹⁵ *CNN Türk*, "CNN TÜRK depremin hasarını helikopterden görüntüledi... Soylu: 'Hatay eskisinden güçlü şehir olacak'".

¹⁶ Kısa çizgi (-) veri yok anlamına gelmektedir; AFAD'ın günlük olarak yayınladığı Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk. Basın Bültenlerinden derlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD), "Duyurular" Erişim 27 Şubat 2023.

bölüm ve **202 bin** binanın acil yıkılacak, ağır hasarlı veya yıkık olduğunu açıklamıştır.¹⁷ Çeşitli kaynaklarda muhtelif sayılar açıklanmakla beraber yıkılan bina sayısının **31 binin üzerinde** olduğu kamuoyu ile paylaşılmıştır.¹⁸ 19 Mart 2023 tarihinde AFAD tarafından yayımlanan bir bilgi notunda ise **5.397.795** bağımsız bölümden oluşan **1.875.253** binanın incelendiği, **36.943** binanın yıkıldığı ve **217.670** binanın acil yıkılacak veya ağır hasarlı olduğu ifade edilmiştir (toplam **254.613** bina).¹⁹

28 Şubat tarihi itibarıyla deprem bölgesinde kurulan çadır sayısı **356.419** olarak açıklanmıştır. Çadırların büyük bir bölümü depremden en çok zarar gören Hatay (**97.212**), Kahramanmaraş (**77.188**), Gaziantep (**49.795**) ve Adıyaman'a (**49.353**); **6.561** konteyner ise daha çok Şanlıurfa (**1.800**), Gaziantep (**1.206**), Hatay (**1.120**) ve Kahramanmaraş'a (**1.047**) kurulmuştur.

19 Mart tarihli açıklamada ise kurulan çadırkent sayısının **316**, kurulan çadır sayısının **493.255**, çadırlarda barınanların ise **1.973.020** kişi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca **246** konteyner kentin planlandığı, **26'sinin** kurulduğu ve **66'sinin** altyapısının tamamlandığı, **26.938** konteynerin kurulduğu ve **37.697** kişinin bu konteynerlerde barındığı açıklanmıştır. Afet bölgesinde barınan kişi sayısının ise toplamda **2.119.744** olduğu ifade edilmiştir.²⁰

Tablo 3. Yıkılan bina sayısı ile kurulan çadır ve konteyner sayısı

İller	Yıkılan Bina Sayısı ²¹	Kurulan Çadır Sayısı ²²	Kurulan Konteyner Sayısı ²³
	24.02.2023	28.02.2023	23.02.2023
Adana	18	17 515	-
Adıyaman	2 349	49 353	656
Diyarbakır	175	7 458	-
Elazığ	-	-	-
Gaziantep	3 364	49 795	1 206
Hatay	5 696	97 212	1 120
Kahramanmaraş	3 752	77 188	1 047
Kilis	12	4 624	-
Malatya ²⁴	3 899	36 907	605
Osmaniye	223	7 377	127
Şanlıurfa	71	8 990	1 800
Toplam²⁵	19 559	356 419	6 561
19 Mart 2023 tarihi itibarıyla	Yıkılan Bina Sayısı	Kurulan Çadır Sayısı	Kurulan Konteyner Sayısı
	36 943	493 255	26 938
	-	Çadırlarda Barınan Kişi Sayısı	Konteynerlerde Barınan Kişi Sayısı
	-	1 973 020	37 697

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından hazırlanmıştır.

¹⁷ T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇSB), "Bakan Kurum: "582 Bin Bağımsız Bölüm ve 202 Bin Binanın Acil Yıkılacak, Ağır Hasarlı veya Yıkık Olduğu Tespitini Yaptık" Erişim 27 Şubat 2023.

¹⁸ TRT Haber, "Deprem Portalı" Erişim 27 Şubat 2023.

¹⁹ AFAD, Kahramanmaraş – Pazarcık 7.7 Mw ve Kahramanmaraş-Elbistan 7.6 Mw Depremleri Bilgi Notu (19.03.2023 – 10.30)

²⁰ AFAD, Kahramanmaraş – Pazarcık 7.7 Mw ve Kahramanmaraş-Elbistan 7.6 Mw Depremleri Bilgi Notu (19.03.2023 – 10.30)

²¹ DW Türkçe, "Depremde hangi ilde kaç bina yıkıldı" Erişim 26 Şubat 2023.

²² Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Depremden etkilenen illerimizde kurulan çadır sayısı", Twitter (28 Şubat 2023, 09:23).

²³ Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Depremden etkilenen illerimizde kurulan konteyner sayısı", Twitter (23 Şubat 2023, 09:25).

²⁴ T.C. Malatya Valiliği, "AFAD Bilgi Notu (26 Şubat 2023)" Erişim 27 Şubat 2023.

²⁵ Bulur ve Şensoy-Boztepe, "Kahramanmaraş merkezli depremlerde 20 bin 870 binada enkaz çalışması yürütülüyor".

Miyamoto International Türkiye tarafından deprem öncesi ve sonrasına ait uydu görüntüleri kullanılarak hazırlanan 2023 Turkey-Syria Earthquake Remote Damage Assessment isimli rapordan edinilen bilgiye göre Adıyaman'da Besni, Çelikhan, Gölbaşı, Tut; Gaziantep'te İslahiye, Nurdağı; Hatay'da Kırıkhan; Kahramanmaraş'ta Elbistan, Pazarcık; Malatya'da Merkez ilçelerindeki hasar oranının %50'den fazla olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber şirket yetkilisi NASA tarafından kendilerine aktarılan depremlerin öncesine ve sonrasına ait haritaların, Hindistan'daki GIS (Geographic information system: Coğrafi bilgi sistemi) konusunda uzman haritacılar tarafından hazırlandığını ifade etmiş ve yapılan hasar tespit çalışmasının yöntemine dair aşağıdaki ifadelerin önemine dikkat çekmiştir:

- Hasar tespitine dair veriler, mevcut yapı stokunun deprem öncesi ve sonrası konumlarını karşılaştıran NASA JPL [Jet Propulsion Laboratory: NASA'ya ait bir araştırma laboratuvarı] kaynaklarından sağlanmıştır.
- Saha kaynaklı analiz (on-ground analysis) ve faaliyetleri için bu verileri düzenlemek üzere ArcGIS [geliştirilmiş coğrafi bilgi sistemi yazılımı] kullanılmıştır.
- Şehir sınırları, ArcGIS'in hızlı iş akışı tarafından hesaplandığı için ulusal siyasi sınır kayıtlarına göre değişiklik gösterebilir.
- Hasarlı binalar; yıkılma, ağır ve hafif hasarlı şeklinde sınıflandırmıştır.

Tablo 4. İdari birimlere göre yıkıntı oranları

İdari Birimler	Hasarlı Yer Oranı (%)	Hasarsız Yer Oranı (%)	İdari Birimler	Hasarlı Yer Oranı (%)	Hasarsız Yer Oranı (%)
Adana-Ceyhan	3	97	Hatay-Payas	4	96
Adıyaman-Besni	55	45	Kahramanmaraş-Elbistan	57	43
Adıyaman-Çelikhan	71	29	Kahramanmaraş-Merkez	19	81
Adıyaman-Gölbaşı	70	30	Kahramanmaraş-Pazarcık	66	34
Adıyaman-Merkez	18	82	Kilis-Merkez	5	95
Adıyaman-Tut	61	39	Malatya-Merkez	54	46
Gaziantep-İslahiye	41	59	Osmaniye-Bahçe	7	93
Gaziantep-Merkez	3	97	Osmaniye-Düziçi	4	96
Gaziantep-Nizip	0,03	99,97	Osmaniye-Hasanbeyli	7	93
Gaziantep-Nurdağı	53	47	Osmaniye-Kadirli	2	98
Hatay-Antakya	41	59	Osmaniye-Merkez	20	80
Hatay-Dört Yol	3	97	Osmaniye-Toprakkale	4	96
Hatay-Erzin	4	96	Şanlıurfa-Birecik	1	99
Hatay-Hassa	44	56	Şanlıurfa-Bozova	2	98
Hatay-İskenderun	40	60			
Hatay-Kırıkhan	57	43	Toplam (Türkiye)	21	79

Kaynak: Miyamoto International Türkiye'den kişisel olarak edinilen "2023 Turkey-Syria Earthquake Remote Damage Assessment" isimli rapordan derlenmiştir.

2. BÖLGEDEKİ İNSAN HAREKETLİLİĞİ

2.1. Genel Durum

14 Şubat 2023 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, kabine toplantısı sonrası yaptığı açıklamada tahliyeler ve kendi imkanlarıyla bölgeden ayrılanların sayısının **2.2 milyon** olduğunu değerlendirmiştir.²⁶ Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'ın seçimler hakkında yaptığı bir açıklamada bölgeden ayrılanların sayısının iki milyonun üzerinde olduğu yinelenmiştir.²⁷ Ayrıca AFAD'ın 24 Şubat 2023 tarihli basın bültenine göre "afet bölgesinde ve afet bölgesi dışında" kamu yurtlarına ve otellere yerleştirilenlerin sayısı **1.914.292**, deprem bölgesinden tahliye edilenler ise **528.146** kişidir.²⁸ 1 Mart 2023 tarihli açıklamada ise "Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya ve Elazığ'dan Jandarma Genel Komutanlığı ve kendi imkanları ile tahliye olup gittiği illerimizde valilik ve kaymakamlıklara başvurarak kayıt yaptıran toplam kişi sayısı **1.971.589 kişi**" olarak açıklanmıştır.²⁹

Konu hakkında en son ve net sayıları ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 1 Mart 2023 tarihinde kamuoyu ile paylaşmıştır. Buna göre **3.3 milyon** kişinin deprem bölgesi dışına çıktığı, **800 bin kişinin köylerine** gittiği tespit edilmiştir:

*"Talepleri üzerine 811 bin vatandaşımızı kara, hava, demiryoluyla veya kendi araçlarının yol masrafını karşılayarak başka şehirlere tahliye ettik. Bugüne kadar 3.3 milyon kişinin bölge dışına çıktığı 800 bin kişinin köylerine gittiği belirlendi. Afet bölgesinde kalanlar valiliklerimize ve kaymakamlıklarımıza başvuran 1.6 milyon yakın vatandaşımıza barınma imkanı sağladık."*³⁰

19 Mart 2023 tarihinde AFAD tarafından yayımlanan bilgi notunda ise **1.634.866** kişinin bölgeden tahliye edildiği belirtilmiştir.³¹

Tablo 5. Deprem bölgesinden tahliye edilen afetzede sayısı, 06-24 Şubat 2023

Tarih	Saat	Tahliye Edilenlerin Sayısı (Kümülatif)	Tarih	Saat	Tahliye Edilenlerin Sayısı (Kümülatif)
09.02.2023	20:50	30 360	18.02.2023	-	-
10.02.2023	20:30	86 754	19.02.2023	-	-
11.02.2023	19:30	106 428	20.02.2023 ³²	-	392 287
12.02.2023	-	-	21.02.2023	-	448 018
13.02.2023	10:55	158 165	24.02.2023	-	528 146
14.02.2023	13:30	195 162	01.03.2023 ³³	-	811 000
15.02.2023	-	-	04.03.2023 ³⁴	-	860 365
16.02.2023	09:00	216 347	19.03.2023 ³⁵	-	1 634 866
17.02.2023	-	-			

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından AFAD verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.³⁶

²⁶ HaberTürk, "Kabine Toplantısı kararları açıklandı! 14 Şubat 2023 Kabine Toplantısı kararları ve sonuçları" (15 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023.

²⁷ Milliyet, "Aksi yönde mutabakat olmazsa seçim mayısta" (24 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023.

²⁸ T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35" Erişim 27 Şubat 2023.

²⁹ T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35" Erişim 5 Mart 2023.

³⁰ SonDakika.com, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'İnsanımızın önüne yeni bir gelecek, yeni bir hayat sereceğiz'" Erişim 1 Mart 2023.

³¹ AFAD, "Kahramanmaraş – Pazarcık 7.7 Mw ve Kahramanmaraş-Elbistan 7.6 Mw Depremleri Bilgi Notu (19.03.2023 – 10.30)"

³² Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanı Yunus Sezer 20.02.2023 tarihi itibarıyla tahliye merkezlerine müracaat ederek tahliye olanların sayısını 392.287 olarak ifade etmiştir. Bu sayının tahliye merkezlerine uğramadan gidenlerle 485.682'ye ulaştığını belirtilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bulur ve Şensoy-Boztepe, "Kahramanmaraş merkezli depremlerde 20 bin 870 binada enkaz çalışması yürütülüyor".

³³ SonDakika.com, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'İnsanımızın önüne yeni bir gelecek, yeni bir hayat sereceğiz'"

³⁴ Nuri Pir ve Eser Pazarcıbaşı, "Bakan Soylu: Depremlerde 45 bin 968 kişi hayatını kaybetti, 4 bin 267'si Suriyeli", Demirören Haber Ajansı (DHA) (4 Mart 2023) Erişim 7 Mart 2023.

³⁵ AFAD, Kahramanmaraş – Pazarcık 7.7 Mw ve Kahramanmaraş-Elbistan 7.6 Mw Depremleri Bilgi Notu (19.03.2023 – 10.30)

³⁶ T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Duyurular".

BM Göç Kuruluşu (IOM) ise, 1 Mart 2023 tarihli raporunda deprem bölgesi olan 11 ilde yerinden edilen kişi sayısının tahminen **2.465.122** olduğunu bildirmiştir.³⁷ Bu sayı bölgedeki toplam nüfusun **%15,61**'ine tekabül etmektedir.

Tablo 6. Deprem bölgesindeki 11 ildeki yerinden edilmiş tahmini nüfus

İdari Birimler	Toplam Nüfus (Yerel ve Göçmen)	Tahmini Yerinden Edilmiş Nüfus	Oran (%)
Adana	2 531 237	52 779	2,09
Adıyaman	657 888	307 204	46,70
Diyarbakır	1 827 867	98 913	5,41
Elazığ	604 486	28 090	4,65
Gaziantep	2 625 601	252 317	9,61
Hatay	2 043 472	774 483	37,90
Kahramanmaraş	1 274 468	489 149	38,38
Kilis	236 744	13 750	5,81
Malatya	845 352	320 100	37,87
Osmaniye	598 719	69 442	11,60
Şanlıurfa	2 543 524	58 895	2,32
Toplam	15 789 358	2 465 122	15,61

Kaynak: IOM (2023) Earthquakes Displacement Overview'dan hazırlanmıştır.

Anadolu Ajansı (AA)'nın bölgedeki resmi makamlardan derlediği verilere göre deprem bölgesinden ayrılan insanlar Türkiye'deki her ile dağılmış vaziyettedir (Harita 2). Buna göre bölgeden ayrılan nüfusun ağırlıklı olarak kendilerine "en yakın" şehirleri ve konaklama imkânı verilen illeri tercih ettiği söylenebilir. En fazla insanın konakladığı illerin başında **205.454** kişiyle Ankara ve **154.086** kişiyle Antalya gelmektedir. Mersin, Kayseri, Muğla **40 binin üzerinde** göç alan illerdir. Elazığ ise depremden etkilenen 11. il ilan edilmesine karşın, diğer illerden gelen **50 bin** depremzedeyi ağırlamaktadır.

Harita 2. Meskun olduğu illerden başka illerde konaklayan depremzedelerin illere göre dağılımı

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından Anadolu Ajansı verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.³⁸

³⁷ International Organization for Migration (IOM). 2023 Earthquakes Displacement Overview - Türkiye (March 2023).

³⁸ Muhammet Ali Yiğit, "Depremzedeler yurdun dört bir yanında misafir ediliyor", *Anadolu Ajansı* (24 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023.

Çoğunluğu Türk Hava Yolları (THY) tarafından tespit edilen 1,9 milyon kişinin kendi imkanları ile bölgeden ayrılan insanları kapsayıp kapsamadığına dair detaylı bir bilgi mevcut değildir. Ancak bazı bölge kaynaklarından alınan haberler bir fikir vermesi açısından dikkate değerdir. Örneğin; Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş, depremden sonra **700 bin civarında** kişinin Hatay'dan ayrıldığını açıklamıştır.³⁹ Öte yandan Anadolu Ajansı'nın valiliklerden temin ettiği verileri kamuoyuyla paylaştığı 24.02.2023 tarihli görselden anlaşıldığı üzere, deprem bölgesinden ayrıldıktan sonra konakladığı ildeki valiliğe durumunu bildiren insanların sayısı **1.116.040**'tır. Ancak aynı kaynağın ifadesine göre açıklanan bu sayı kendi imkanlarıyla bölgeden ayrılıp diğer illerde konaklayan kişileri kapsamamaktadır.⁴⁰ Zira Tablo 6'da görüldüğü üzere İstanbul'da valiliğe bildirilen sayı **3.701** olarak açıklanmışken, Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer, 21 Şubat'taki açıklamasında İstanbul'a nakil olan öğrenci sayısını 5.898 olarak ifade etmiştir.⁴¹

İstanbul gibi büyük bir metropolün daha fazla bir nüfusu çekmesi ilk anda akla yatkın görünmekle beraber izlenebilen verilerin işaret ettiği tablonun bu yönde olmadığı görülmektedir. Depremden etkilenen nüfusun İstanbul'da pek çok yakın ve akrabasının olduğu değerlendirilse de insanların bölgeye hareket etmelerini engelleyen birçok faktörün de ortaya çıktığı değerlendirilmiştir. Her şeyden önce depremle birlikte ortaya çıkan korku ve endişe sadece depremten etkilenen bölge ve illere sınırlı kalmamıştır. Özellikle son yıllarda artan bir biçimde devam eden İstanbul'daki olası deprem tartışmaları Kahramanmaraş merkezli depremlerle tekrar alevlenmiştir. Bu endişelerle İstanbul'da ikamet edenlerin Trakya bölgesi başta olmak üzere diğer illere doğru hareket ettiklerine dair birçok haber yayınlanmıştır. İstanbul özelinde bir diğer faktör olarak yaşam koşullarının ağır olması düşünülebilir. Deprem öncesinde zaten pahalı olan şehirde kiralar başta olmak üzere birçok konuda gözlemlenen aşırı artış son dönemdeki hayat pahalılığı ile birleşince İstanbul'a olası bir göçü engellemiş görünmektedir. Son olarak, deprem sonrası oluşan aşırı stres ve travmanın İstanbul gibi kalabalık ve pahalı bir şehirde sağlanması güç olduğundan yerinden edilen nüfusun sosyo-psikolojik koşullar nedeni ile diğer şehirleri tercih etmiş olabilecekleri akla yatkın bir açıklama olarak görünmektedir.

³⁹ Haberler.com, "Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş'tan canlı yayında çağrı: 700 bin kişi şehri terk etti, Hatay'a sahip çıkmamız lazım" (23 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023.

⁴⁰ Yiğit, "Depremzedeler yurdun dört bir yanında misafir ediliyor"

⁴¹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer, 10 İlden Diğer İllere 99 Bin 853 Öğrenci Naklinin Gerçekleştirildiğini Açıkladı" Erişim 27 Şubat 2023.

Tablo 7. Deprem bölgesinden ayrılan ve diğer şehirlere gidenlerin illere göre dağılımı

İl Sıra	İl	Gelenler	İl Sıra	İl	Gelenler
1	Adana	0	42	Kahramanmaraş	0
2	Adıyaman	0	43	Karabük	3 500
3	Afyonkarahisar	10 850	44	Karaman	10 300
4	Ağrı	2 977	45	Kars	2 100
5	Aksaray	3 810	46	Kastamonu	3 525
6	Amasya	6 500	47	Kayseri	40 442
7	Ankara	205 454	48	Kırıkkale	10 250
8	Antalya	154 086	49	Kırklareli	2 756
9	Ardahan	718	50	Kırşehir	10 661
10	Artvin	2 012	51	Kilis	0
11	Aydın	24 242	52	Kocaeli	28 036
12	Balıkesir	15 567	53	Konya	36 736
13	Bartın	1 890	54	Kütahya	6 260
14	Batman	500	55	Malatya	0
15	Bayburt	1 140	56	Manisa	12 024
16	Bilecik	3 293	57	Mardin	27 000
17	Bingöl	5 058	58	Mersin	65 496
18	Bitlis	5 468	59	Muğla	40 300
19	Bolu	5 151	60	Muş	5 050
20	Burdur	6 155	61	Nevşehir	20 671
21	Bursa	25 000	62	Niğde	10 100
22	Çanakkale	5 710	63	Ordu	6 982
23	Çankırı	2 940	64	Osmaniye	0
24	Çorum	7 322	65	Rize	3 430
25	Denizli	12 345	66	Sakarya	11 366
26	Diyarbakır	0	67	Samsun	15 530
27	Düzce	4 062	68	Siirt	5 530
28	Edirne	3 605	69	Sinop	2 275
29	Elazığ	50 000	70	Sivas	19 855
30	Erzincan	3 743	71	Şanlıurfa	0
31	Erzurum	5 741	72	Şırnak	433
32	Eskişehir	22 851	73	Tekirdağ	11 500
33	Gaziantep	0	74	Tokat	12 318
34	Giresun	5 731	75	Trabzon	14 000
35	Gümüşhane	1 684	76	Tunceli	1 481
36	Hakkari	1 520	77	Uşak	6 370
37	Hatay	0	78	Van	17 400
38	Iğdır	1 558	79	Yalova	5 620
39	Isparta	12 054	80	Yozgat	11 205
40	İstanbul	3 701	81	Zonguldak	5 100
41	İzmir	6 000		Toplam	1 116 040

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından Anadolu Ajansı verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.⁴²

AA, deprem bölgesinden hava yoluyla gidiş ve gelişlere dair istatistikleri de paylaşmıştır. 6-24 Şubat 2023 tarih aralığında deprem bölgesinde bulunan 11 ile gelen yolcu sayısı **300.871** iken giden yolcu sayısı ise **485.775**'tir. Kahramanmaraş depremlerinin olduğu gün (6 Şubat 2023) deprem bölgesine gelenlerin sayısı **19.529** iken gidenlerin sayısı **15.758**'tir. 24 Şubat 2023 tarihine gelindiğinde ise gidenlerin sayısı gelen yolcuların sayısını geçmiş, **16.309** yolcu gelmişken **21.259** yolcu ise deprem

bölgeden ayrılmıştır. Bölgede yaşanan olağanüstü durum nedeniyle gerek gönüllülük çerçevesinde gerek kamu görevlisi olarak bölgeye önemli bir insan nüfusunun yöneldiği not edilmelidir.⁴³

Tablo 8. Deprem bölgesinde uçuş trafiği, 6-24 Şubat 2023⁴⁴

Tarih	Gelen Yolcu	Gelen Yolcu	Tarih	Gelen Yolcu	Gelen Yolcu
06.02.2023	19 529	15 758	16.02.2023	13 342	24 884
07.02.2023	28 938	24 623	17.02.2023	15 515	23 482
08.02.2023	26 988	35 777	18.02.2023	13 618	19 989
09.02.2023	14 635	38 638	19.02.2023	15 733	19 936
10.02.2023	15 207	39 481	20.02.2023	14 559	18 781
11.02.2023	11 256	27 009	21.02.2023	13 948	20 234
12.02.2023	12 466	28 552	22.02.2023	15 065	21 432
13.02.2023	12 524	32 042	23.02.2023	14 379	19 948
14.02.2023	13 385	26 999	24.02.2023	16 309	21 259
15.02.2023	13 475	26 951	Toplam	300 871	485 775

2.2. Deprem Bölgesinden Diğer İllere Öğrenci Hareketlilikleri

Bölgedeki insan hareketliliğinin izlenebildiği bir diğer kaynak eğitim hareketliliğine dair paylaşılan bilgilerdir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 8 Şubat 2023⁴⁵ tarihli açıklamasından sonra deprem bölgesi haricindeki illerdeki okullara öğrenci nakil işlemlerinin başladığı anlaşılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2021-2022 eğitim-öğretim yılı verilerine göre, deprem bölgesinde bulunan temel ve ortaöğretimde kayıtlı toplam öğrenci sayısının **4.100.601** olduğu ve bu sayının Türkiye genelinde tüm öğrenciler içinde **%21,41**'lik bir orana tekabül ettiği görülmektedir.⁴⁶

Tablo 9. Deprem bölgesindeki öğrenci sayıları, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı

İller	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Öğrenci Sayısı
Adana	51 507	170 891	163 084	187 182	572 664
Adıyaman	18 086	50 450	48 724	63 272	180 532
Diyarbakır	51 534	155 220	149 534	172 670	528 958
Elazığ	11 716	34 642	35 014	47 154	128 526
Gaziantep	60 087	227 818	209 289	210 860	708 054
Hatay	51 693	151 564	143 821	154 447	501 525
Kahramanmaraş	29 716	95 613	95 097	105 590	326 016
Kilis	5 816	19 231	18 222	16 156	59 425
Malatya	15 854	51 967	51 897	68 836	188 554
Osmaniye	14 457	44 260	41 723	50 362	150 802
Şanlıurfa	66 581	252 564	230 234	206 166	755 545
Toplam	377 047	1 254 220	1 186 639	1 282 695	4 100 601
Genel Toplam	1 885 004	5 433 901	5 293 067	6 543 599	19 155 571
Oran (%)	20	23,08	22,42	19,60	21,41

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından MEB verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

⁴³ AFAD, "Duyurular".

⁴⁴ Muhammet Ali Yiğit, "Deprem bölgesinde uçuş trafiği 10 bini aştı", *Anadolu Ajansı* (25 Şubat 2023) Erişim 28 Şubat 2023.

⁴⁵ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "MEB, Eğitim Öğretime Verilen Araya İlişkin Çeşitli Kararlar Aldı" Erişim 28 Şubat 2023.

⁴⁶ 2022-2023 eğitim-öğretim yılına ait öğrenci sayıları henüz yayınlanmadığı için bu bölümde 2021-2022 eğitim-öğretim yılına ait sayılar kullanılmıştır. Bununla birlikte MEB Bakanı Mahmut Özer, Elazığ hariç deprem felaketi yaşanan diğer "10 ilde, resmî ve özel eğitim kurumu olmak üzere deprem öncesinde toplam 3 milyon 600 bin 891 öğrenci olduğu bilgisini" vermiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "202 Bin 817 Depremzede Öğrenciye Nakil İmkânı Sağlandı" Erişim 5 Mart 2023.

Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer de deprem bölgelerinden diğer illere nakillerini aldırarak öğrenci sayılarını belirli aralıklarla açıklamıştır.⁴⁷ Buna göre depremin birinci haftası geride kalırken toplamda **2.681** öğrenci deprem bölgesi dışındaki okullara nakil olmuştur. 18 Şubat tarihli başka bir açıklamaya göre bu sayı **48.457**'ye, 21 Şubat tarihinde **99.853**'e, 26 Şubat **166.238** ve 2 Mart tarihinde **202.817**'e yükselmiştir. Depremin birinci ayı geride bırakılırken bölgedeki temel ve ortaöğretimde kayıtlı bulunan **217.246** öğrencinin diğer illere nakil olduğu görülmektedir. 14 Martta yapılan açıklamada bu sayı **242.904**, 23 Mart tarihli son açıklamada ise **252.829** olarak güncellenmiştir.

Öğrencilerin nakil olduğu şehirlere bakıldığında da Ankara, Antalya, Mersin, İstanbul ve Konya'nın öne çıktığı görülmektedir. 23 Mart 2023 itibarıyla **252.829** nakil olan öğrenciden **34.441**'i Ankara'ya, **23.307**'si Mersin'e, **22.190**'si Antalya'ya, **19.434**'ü İstanbul'a ve **13.665**'i Konya'ya nakil olmuştur.

Tablo 10. Nakledilen öğrenci sayısı (kümülatif)

İller	13.02.2023	14.02.2023	15.02.2023	18.02.2023	19.02.2023	21.02.2023	26.02.2023	02.03.2023	06.03.2023	14.03.2023	23.03.2023
Ankara	-	-	-	6 622	-	13 110	22 364	27 679	29 738	33 142	34 441
Antalya	-	-	-	3 909	-	9 380	16 013	18 922	20 149	21 832	22 190
Aydın	-	-	-	2 012	-	3 066	4 125	4 670	4 863	5 260	-
Bursa	-	-	-	1 229	-	2 598	4 765	6 026	6 537	7 466	-
İstanbul	-	-	-	2 437	-	5 898	12 044	15 019	16 186	18 452	19 434
İzmir	-	-	-	1 787	-	3 831	6 659	8 077	8 685	9 797	-
Kayseri	-	-	-	1 317	-	2 940	5 421	6 853	7 312	8 016	-
Konya	-	-	-	3 081	-	6 047	9 522	11 366	11 985	13 181	13 665
Mersin	-	-	-	4 720	-	10 272	15 611	18 878	20 067	22 300	23 307
Muğla	-	-	-	1 763	-	3 629	5 066	5 870	6 133	6 674	-
Diğer	-	-	-	19 580	-	39 082	64 648	98 379	85 591	128 417 ⁴³	-
Toplam	2 681	3 681	5 836	48 457	54 882	99 853	166 238	202 817	217 246	242 904	252 829

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından MEB açıklamalarından derlenerek hazırlanmıştır.

Kaydını aldırarak öğrencilerin şehirlere göre dağılımına bakıldığında ise Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman ve Gaziantep'in öne çıktığı görülmektedir. 6 Mart tarihi itibarıyla kayıt aldırarak **217.246** öğrencinin **71.959**'ünün Hatay'dan, **52.908**'inin Kahramanmaraş'tan, **39.987**'sinin Malatya'dan, **22.889**'ünün Adıyaman'dan ve **14.719**'ünün ise Gaziantep'ten diğer şehirlere nakil olduğu anlaşılmaktadır.

⁴⁷ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Deprem Bölgesinde 1 Mart'tan Sonra İlçe ve Okul Bazlı Kararlar Alınarak Eğitim Öğretim Başlatılacak" Erişim 27 Şubat 2023; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: 10 İldeki Lise Öğrencileri İçin 71 İlde, 1 Milyon 279 Bin Öğrenci Kapasitesi Oluşturduk" Erişim 27 Şubat 2023; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: 71 İlde Nakil Sağlayacak Kapasiteyi Oluşturduk" Erişim 27 Şubat 2023; Mahmut Özer, "Deprem bölgesinde 10 ilimizdeki öğrencilerimizin diğer illere nakilleriyle ilgili süreç kapsamında 48.457 öğrencimizin nakil işlemini gerçekleştirdik", Twitter (18 Şubat 2023, 16:08); T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Deprem Bölgesindeki 54 Bin 882 Öğrenci, Naklini Diğer illere Aldırdı" Erişim 27 Şubat 2023; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer, 10 İlde Diğer illere 99 Bin 853 Öğrenci Naklinin Gerçekleştirildiğini Açıkladı" Erişim 27 Şubat 2023; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Depremden Etkilenen 166 Bin 238 Öğrencinin Nakilleri Yapıldı" Erişim 27 Şubat 2023; MEB, "202 Bin 817 Depremzede Öğrenciye Nakil İmkânı Sağlandı"; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "217 Bin 246 Depremzede Öğrencinin Başka illere Nakli Yapıldı" Erişim 8 Mart 2023; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "242 Bin 904 Depremzede Öğrencinin Başka illere Nakli Yapıldı" Erişim 15 Mart 2023; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: Deprem Bölgesindeki On İlde Nakledilen Öğrencilerin Dönüş Nakilleri Başladı" Erişim 27 Mart 2023.

Tablo 11. Deprem bölgesinden diğer şehirlere kaydını aldırarak öğrenci sayısı (kümülatif)

İller	02.03.2023 ⁴⁹	06.03.2023 ⁵⁰
Adana	3 635	4 041
Adıyaman	21 629	22 889
Diyarbakır	2 808	3 152
Elazığ	-	-
Gaziantep	13 706	14 719
Hatay	66 916	71 959
Kahramanmaraş	50 245	52 908
Kilis	322	344
Malatya	36 900	39 987
Osmaniye	3 853	4 167
Şanlıurfa	2 803	3 080
Toplam	202 817	217 246

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından MEB açıklamalarından derlenerek hazırlanmıştır.

23 Mart 2023 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer deprem bölgesindeki on ilden nakledilen öğrencilerin dönüş nakillerinin başladığını ve **8.959** öğrencinin nakillerini deprem bölgesindeki illere geri aldıklarını duyurmuştur.⁵¹ 29 Mart 2023'te **14.073**'e⁵² yükselen bu sayı, 2 Nisan 2023'te **20 bini**⁵³ aşmış ve 11 Nisan 2023 itibarıyla **27.462**'e ulaşmıştır.⁵⁴

Tablo 12. Deprem bölgesindeki on ilden nakledilen öğrencilerin dönüş nakillerinin sayısı

İller	23.03.2023	29.03.2023	02.04.2023	11.04.2023
Adana	878	-	-	1 691
Adıyaman	345	-	-	2 164
Diyarbakır	546	-	-	924
Gaziantep	3.402	-	-	6 003
Hatay	796	-	-	5 183
Kahramanmaraş	1 274	-	-	6 238
Kilis	92	-	-	161
Malatya	533	-	-	2 873
Osmaniye	607	-	-	1 283
Şanlıurfa	486	-	-	942
Toplam	8.959	14.073	20.000+	27 462

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından MEB açıklamalarından derlenerek hazırlanmıştır.

⁴⁹ MEB, "202 Bin 817 Depremzede Öğrenciye Nakil İmkânı Sağlandı".

⁵⁰ MEB, "217 Bin 246 Depremzede Öğrencinin Başka İllere Nakli Yapıldı".

⁵¹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: Deprem Bölgesindeki On İlden Nakledilen Öğrencilerin Dönüş Nakilleri Başladı" Erişim 27 Mart 2023.

⁵² T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Deprem Bölgesinden Diğer İllere Nakil Olan 14 Bin 73 Öğrenci, Kendi İllerine Geri Döndü" Erişim 1 Nisan 2023.

⁵³ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: 20 Binin Üzerinde Öğrencimiz Geri Döndü" Erişim 4 Nisan 2023.

⁵⁴ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: Nakillerini Diğer İllere Aldırarak Öğrencilerimizden 27 Bin 462'si Okullarına Geri Döndü" Erişim 15 Nisan 2023; Mahmut Özer, "Evlatlarımızın yarınlarına daha güvende bakması için afet bölgesinde tüm imkânlarımızla eğitimi normalleştirmeye devam ediyoruz", Twitter (11 Nisan 2023, 10:36).

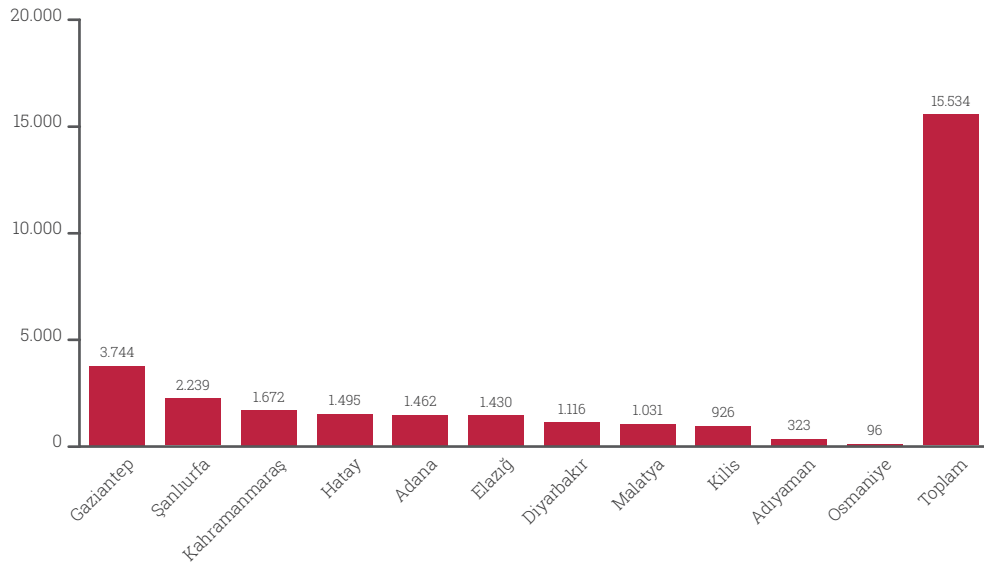
Ayrıca Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer 19 Mart 2023'te **4.097** personelin deprem bölgesinden diğer illere nakil işleminin gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Yer değişikliği talebinde bulunanların **102'sinin** idari personel, **3.995'inin** ise öğretmen olduğu belirtilmiştir.⁵⁵

2.3. Deprem Bölgesindeki Uluslararası Öğrenci Nüfusu

Deprem bölgesinde yürütülen eğitim öğretim faaliyetleri içinde yer alan uluslararası yabancı uyruklu ikamet izinli uluslararası öğrenciler de bulunmaktadır. Yükseköğretim Kurulu'nun 2021-2022 akademik yılı istatistiklerine göre Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında kayıtlı görünen toplam uluslararası öğrenci sayısı **260.289**'dır ve depremde etkilenen 11 ildeki üniversitelerde **15.534** uluslararası öğrenci görünmektedir.⁵⁶ Bölgede bulunan yabancı uyruklu nüfusun önemli bir kısmının uluslararası öğrencilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu durum yüksek öğretime kayıtlı tüm öğrenciler arasında uluslararası öğrenciler için de özelleştirilmiş politikalar geliştirilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Deprem bölgesinde en fazla uluslararası öğrencinin bulunduğu iller **3.744** kişiyle Gaziantep, **2.239** kişiyle Şanlıurfa, **1.672** kişiyle Kahramanmaraş'tır. Afetten en fazla etkilenen iller göz önünde bulundurulduğunda ise bu öğrencilerden **1.672** kişinin Kahramanmaraş, **1.495** kişinin Hatay, **323** kişinin Adıyaman'da mukim olduğu anlaşılmaktadır. Ancak üniversitelerin çoğunlukla tatil döneminde olması hasebiyle bu öğrencilerden kaçının depremde doğrudan etkilendiği bilinmemektedir. Öte yandan öğrenciler hakkında basın kaynaklarında özel olarak bir haber yayımlanmamış, yetkililerin açıklamalarında bu konuya da yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu illerde bulunan uluslararası öğrencilerin akıbetleriyle ilgili herhangi bir bilgiye erişilememiştir.

Şekil 1. Deprem bölgesinde bulunan uluslararası öğrenciler⁵⁷

⁵⁵ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Afet Bölgesinden Diğer İllere 4 Bin 97 Öğretmen ve Personelin Yapıldı" Erişim 27 Mart 2023.

⁵⁶ Bu sayı YÖK'ün veri tabanında bölgedeki üniversitelerde kayıtlı görünen uluslararası öğrenci sayısıdır. Hukuki statülerinden bağımsız olarak rapor edilmiştir.

⁵⁷ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK), "2021-2022 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi)" Erişim 26 Şubat 2023.

2.4. Deprem Bölgesindeki Suriyeliler

Deprem yer kabuğundaki tektonik hareketler olduğu gibi, sonuçları itibarıyla insanları da yerinden eden ve harekete geçiren bir olgudur. Depremlerden sonra meydana gelen yıkım ve kayıplar insanların tüm hayatını baştan sona etkiler ve değiştirir. Özellikle daha önce yerinden edilerek zorunlu göçmen durumuna gelen insanların deprem gibi fiziksel bir afet durumunda bir kez daha yer değiştirmeleri diğer gruplara nispetle daha yüksek olasıdır. Meydana gelen afetten nasıl etkilendiklerini izlemek için bölgedeki Suriyelilerin mevcudiyetinin yıllar içerisindeki değişimini izlemek daha anlamlı olacaktır.

AYBÜ-GPM veri arşivinden derlenen Tablo 13, 2016 yılından 2023 yılında depremin olduğu tarihe kadar bölgedeki Suriyelilerin mevcudiyetine dair değişimi göstermektedir. Buna göre bölgedeki 11 ilde Suriyeli nüfusu 2022 yılına kadar genel olarak inişli-çıkışlı bir artış eğilimi gösterirken 2022 yılından itibaren düşüş eğilimine girdiği görülmektedir. Diğer bir deyişle depremde bir yıl öncesinden itibaren bölgedeki Suriyeli mevcudiyeti azalma yönünde bir değişiklik göstermiştir. Bu değişim Hatay ve Kilis'te %18, Şanlıurfa'da %14, 11 il genelinde ise %9 civarında azalma yönündedir.

Tablo 13. Depremden etkilenen 11 ildeki Suriyelilerin sayısı, 2016-2023

İller	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
	07.04.2016	30.03.2017	25.01.2018	21.02.2019	09.04.2020	01.01.2021	27.01.2022	02.02.2023	06.04.2023
Adana	150 117	150 795	177 549	236 105	246 027	252 382	255 916	250 711	243 886
Adıyaman	24 253	25 631	28 620	26 443	21 720	22 238	22 984	21 688	21 508
Diyarbakır	29 399	29 771	32 019	33 828	22 909	23 428	24 202	21 672	21 806
Elazığ	4 589	5 861	8 474	13 098	11 904	12 285	13 076	12 188	12 181
Gaziantep	325 151	329 670	355 371	426 483	450 088	450 016	460 779	460 150	452 574
Hatay	386 090	384 024	457 670	439 776	436 708	436 708	433 683	354 648	333 100
Kahramanmaraş	84 103	90 199	99 285	88 255	92 240	99 912	95 543	91 640	90 547
Kilis	129 221	124 481	130 830	115 686	111 608	105 625	106 825	87 409	77 922
Malatya	18 006	21 986	29 024	29 536	29 012	30 279	31 735	31 421	31 213
Osmaniye	39 975	43 773	51 767	48 923	49 542	47 687	42 939	38 285	37 824
Şanlıurfa	401 084	420 532	466 565	452 156	423 109	421 676	427 818	368 223	352 611
Toplam	1 591 988	1 626 723	1 837 174	1 910 289	1 894 867	1 899 500	1 915 500	1 738 035	1 675 172

Kaynak: AYBÜ-GPM arşivinde toplanan Göç İdaresi Başkanlığı verileri ile hazırlanmıştır.

Tablo 14. 2023 yılındaki deprem bölgesindeki şehirlerde ve tüm Türkiye'de bulunan Geçici Koruma Kayıtlı (GKK) Suriyelilerin sayısındaki değişimin genel tablosunu göstermektedir. Buna göre 2022 yılı sonu itibarıyla Türkiye'de toplam 3.535.898 GKK Suriyeli bulunurken, 6 Nisan 2023 tarihinde bu sayı 109.179 azalışla 3.426.719 olarak kayıtlara geçmiştir. Depremden dört gün öncesinde açıklanan GKK Suriyeli sayısı ise 3.500.964'tür. Bu sayı yılbaşından depreme kadar 34.934 kişilik bir azalışın olduğunu göstermektedir. Ayrıca deprem sonrasında 30 Mart 2023 tarihine kadar ise 65.666 kişilik bir azalış yaşanmıştır ve bu durum GKK Suriyeli'nin Türkiye'den ayrılmış olabileceğini akla getirmektedir. Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar da 27 Mart 2023

tarihli açıklamasında **60 bin** civarında Suriyelinin ülkesine döndüğünü ifade ederek bu önermeyi desteklemektedir.⁵⁸ Ayrıca Göç İdaresi Başkanlığının 6 Nisan 2023 tarihli paylaştığı veriler, 2 Şubat-6 Nisan arasında GKK Suriyeli sayısındaki azalışın **74.245**, yılbaşından itibaren ise **109.179** olduğunu göstermektedir.

Deprem bölgesindeki şehirlerde GKK Suriyelilerin sayısına bakıldığında ise Hatay, Şanlıurfa, Gaziantep, Adana ve Kilis'teki değişim dikkat çekmektedir. GKK Suriyelinin deprem öncesi (2 Şubat 2023) ile sonrası (6 Nisan 2023) arasındaki sayılarında **Hatay'da 21.548, Şanlıurfa'da 15.612, Gaziantep'te 7.576, Adana'da 6.825 ve Kilis'te 9.487** azalış izlenmektedir. **Artış gösteren tek şehir ise Diyarbakır'dır.** Deprem öncesinde **21.672** olan GKK Suriyeli sayısı, **134** kişi artışla 30 Martta **21.806** olmuştur. 11 ildeki azalışın ise depremden sonra **62.863**, yılbaşından itibaren **75.942** kişi olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Deprem bölgesindeki geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısındaki değişim, 2023

İller	31.12.2022	02.02.2023	16.03.2023	23.03.2023	30.03.2023	6.04.2023	2 Şubat-6 Nisan Arasındaki Fark	Yılbaşı-6 Nisan Arasındaki Fark
Adana	252 080	250 711	243 905	244 003	244 006	243 886	-6 825	-8 194
Adıyaman	22 252	21 688	21 507	21 494	21 484	21 508	-180	-744
Diyarbakır	21 670	21 672	21 789	21 808	21 811	21 806	+134	+136
Elazığ	12 230	12 188	12 188	12 179	12 183	12 181	-7	-49
Gaziantep	461 149	460 150	452 189	452 453	452 669	452 574	-7 576	-8 575
Hatay	356 361	354 648	337 644	337 508	334 854	333 100	-21 548	-23 261
Kahramanmaraş	96 856	91 640	90 551	90 575	90 585	90 547	-1 093	-6 309
Kilis	87 686	87 409	82 662	81 661	79 950	77 922	-9 487	-9 764
Malatya	31 376	31 421	31 229	31 212	31 221	31 213	-208	-163
Osmaniye	38 661	38 285	38 010	38 016	38 017	37 824	-461	-837
Şanlıurfa	370 793	368 223	357 278	356 234	353 711	352 611	-15 612	-18 182
Toplam	1 751 114	1 738 035	1 688 952	1 687 143	1 680 491	1 675 172	-62 863	-75 942
Toplam GKK Suriyeliler	3 535 898	3 500 964	3 447 837	3 443 219	3 435 298	3 426 719	-74 245	-109 179

Kaynak: AYBÜ-GPM arşivinde toplanan Göç İdaresi Başkanlığı verileri ile hazırlanmıştır.⁵⁹

Deprem sonrasında bölgedeki Suriyeli nüfusunun değişiklik gösterdiği diğer istatistik ikamet izinli Suriyeliler ile ilgilidir. 2 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'de toplam **99.104** Suriyeli ikamet izni ile yaşıyorken bu sayı depremin ikinci ayında (6 Nisan 2023) **3.800** azalışla **95.304'e** düşmüştür. GKK sayılarında olduğu gibi ikamet izinlerinde de azalma eğilimini izlemek mümkündür.

Tablo 15. Deprem bölgesindeki ikamet izinli Suriyeli sayısı

İller	31.12.2022	02.02.2023	16.03.2023	06.04.2023	2 Şubat-6 Nisan Arasındaki Fark	Yılbaşı-6 Nisan Arasındaki Fark
İkamet izinli Suriyeli sayısı	100 722	99 104	96 646	95 304	-3 800	-5 418
Toplam ikamet izinli sayısı	1 354 094	1 354 707	1 339 738	1 324 663	-30 044	-29 431

Kaynak: AYBÜ-GPM arşivinde toplanan Göç İdaresi Başkanlığı verileri ile hazırlanmıştır.

⁵⁸ T.C. Milli Savunma Bakanlığı (MSB), "Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Sınırın Sıfır Noktasında Hem İncelemelerde Bulundu Hem de Gündeme Dair Açıklamalar Yaptı" Erişim 1 Nisan 2023.

⁵⁹ T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Geçici Koruma" Erişim 27 Mart 2023.

Deprem sonrasında bölgedeki Suriyeli nüfusunun değişiklik gösterdiği bir başka konu ise geçici barınma merkezlerindeki (GBM) geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin sayısıdır. 2 Şubat 2023 tarihi itibarıyla beş ilde yedi GBM bulunurken 16 Mart 2023 tarihli sayılardan anlaşıldığına göre daha önce kimsenin bulunmadığı Gaziantep ve Malatya'daki iki GBM aktif edilmiş ve GBM dışında yaşayan Suriyelilerin bir kısmı buralara yerleştirilmiştir.

2 Şubat 2023 tarihinde GBM'lerde bulunan GKK Suriyeli sayısı **47.467** iken bu sayı 16 Mart 2023'te **67.548**'e çıkmış ve 6 Nisan Mart 2023'te **63.730**'e düşmüştür. Buna göre GBM'lerde yaşayan GKK Suriyelilerin sayısında deprem öncesi (2 Şubat 2023) ile sonrası (6 Nisan 2023) arasında **16.263** kişilik bir artış yaşandığı anlaşılmıştır.

Tablo 16. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine göre dağılımı (yedi ilde dokuz Barınma Merkezi) (31.12.2022-30.03.2023)

İl	GBM Adı	31.12.2022	2.02.2023	16.03.2023	23.03.2023	30.03.2023	6.04.2023	Deprem öncesi, 2 Şubattan beri fark	Yılbaşından beri fark
		GBM Mevcudu	GBM Mevcudu	GBM Mevcudu	GBM Mevcudu	GBM Mevcudu	GBM Mevcudu	GBM Mevcudu	GBM Mevcudu
Adana (1)	Sarıçam	15 856	15 832	18 819	18 600	18 713	18 630	+2 798	+2 774
Hatay (3)	Altınözü	3 983	3 975	5 837	5 934	5 967	5 984	+2 009	+2 001
	Yayladağı	3 146	3 141	3 395	3 358	3 375	3 356	+215	+210
	Apaydın	2	0	3 801	3 813	3 832	3 835	+3 835	+3 833
Kahramanmaraş (1)	Merkez	9 629	9 691	13 292	13 110	12 949	12 913	+3 222	+3 284
Kilis (1)	Elbeyli	7 423	7 393	8 322	8 096	8 024	7 940	+547	+517
Osmaniye (1)	Cevdetiye	7 486	7 435	11 887	11 359	10 691	9 114	+1 679	+1 628
Gaziantep (1)	Nizip	0	0	1 620	1 536	1 533	1 384	+1 384	+1 384
Malatya (1)	Beydağı	0	0	575	574	574	574	+574	+574
Toplam		47 525	47 467	67 548	66 380	65 658	63 730	+16 263	+16 205
GBM Dışında		3 488 373	3 453 497	3 380 289	3 376 839	3 369 640	3 362 989	-90 508	-125 384
Toplam		3 535 898	3 500 964	3 447 837	3 443 219	3 435 298	3 426 719	-74 245	-109 179

Kaynak: AYBÜ-GPM arşivinde toplanan Göç İdaresi Başkanlığı verileri ile hazırlanmıştır.

Deprem sonrasında ise Suriyeliler ve diğer yabancı uyruklular arasından kaç kişinin bölgeden ayrılıp Türkiye içinde yer değiştirdiği tam olarak bilinmemektedir. Deprem gerçekleştiği günün sabahında YİMER'in sosyal medya hesabından yapılan bir duyuru ile bölgedeki 12 ilde ikamet izni ve 13 ilde uluslararası koruma ile geçici koruma statüsü işlemlerinin askıya alındığı ve ileri tarihe ertelendiği ilan edilmiştir.⁶⁰ 07 Şubat 2023 tarihinde yayınlanan bir başka yazı ile ise depremin etkilediği on ildeki uluslararası koruma ve geçici koruma statü sahiplerinin il dışına seyahat etme sınırlılıklarının kaldırıldığı ve yol izin belgesi alma şartının iptal edildiği, gittikleri illerde il göç müdürlüklerine başvurarak 90 gün süreyle kalmalarına imkân tanındığı duyurulmuştur. Bu uygulamaya İstanbul'un dahil olmadığı ayrıca belirtilmiştir.⁶¹ 13 Şubat 2023 tarihli bir yazıda ise bu uygulamanın sadece beş il (Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Adıyaman ve Malatya) ve gidilen ilde kalma süresinin 60 gün ile sınırlandırıldığı duyurulmuştur.⁶²

⁶⁰ Yimer 157, "Önemli!", Twitter (6 Şubat 2023, 22:21).

⁶¹ T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Deprem Mağduru Yabancıların Yol İzin Talepleri Hakkında" konulu yazı.

⁶² T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Deprem bölgelerinde düzenlenecek yol izinleri hakkında" konulu yazı.

Deprem bölgesindeki Suriyeliler ve diğer yabancı uyruklular hakkında muğlak olan konulardan biri de hayatını kaybedenlerin ve yaralıların sayısıdır. 15 Şubat itibarıyla **6.100 Suriyelinin hayatını kaybettiği**⁶³ ve **2.306 Suriyelinin cenazesinin sınır kapıları üzerinden Suriye'ye teslim edildiği** gelen haberler arasında yer almaktadır.⁶⁴ 4 Mart 2023 tarihinde ise İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, hayatını kaybeden Suriyeli sayısını 4.267 olarak açıklamıştır.⁶⁵ Yapılan çeşitli açıklamalardan ve paylaşılan haberlerden anlaşıldığı üzere hayatını kaybeden Suriyeli sayısında henüz kesinlik bulunmamaktadır.

3. DEPREMİN SURIYE'DEKİ ETKİSİ VE SINIRLARDAKİ HAREKETLİLİK

3.1. Suriye'deki Durum

Türkiye'nin güney ve doğu bölgelerinde hissedilen bu depremin benzer sonuçları Suriye'nin kuzey batı bölgelerinde de görülmüştür. İlk gelen haberlere göre Türkiye sınırına yakın bölgelerde **3.000'den fazla** insan, meydana gelen depremlerde hayatını kaybetmiştir.⁶⁶

19 Şubat itibarıyla ise bu sayı **4.500'i** ve yaralıları **8.300'ü** geçmiştir. Deprem bölgesinde 18 Şubat itibarıyla **1.700'den fazla bina tamamen** ve **7.900'den fazla bina ise kısmen** yıkılmıştır. En fazla hayatını kaybeden ve yaralının olduğu yerler Harim, Afrin ve Cisir eş Şuğur olarak kayıtlara geçmiştir. Depremin etkisiyle ülke içinde yer değiştirme hareketinin kuzey Suriye sınırı ve doğu Suriye yönünde olduğu ve 17 Şubat itibarıyla **86 binden fazla** kişinin yerinden edildiği bildirilmektedir.⁶⁷ 6 Mart 2023 tarihli UNICEF basın bülteninde ise Suriye'de depremler nedeniyle tahminen **500 binden fazla** insanın evlerini terk etmek zorunda kaldığı belirtilmektedir.⁶⁸ Diğer taraftan yerel kaynaklara göre, 18 Şubat itibarıyla, Suriye'de **5.801** kişinin hayatını kaybettiği düşünülmektedir.⁶⁹ Dünya Sağlık Örgütü ise 13 Şubat 2023 tarihli raporunda **5.841** kişinin öldüğünü ve **10.900** kişinin yaralandığını açıklamıştır.⁷⁰

3.2. Türkiye-Suriye Sınırındaki Hareketlilik

Meydana gelen depremler sonrasında tartışılan en önemli konulardan biri Suriye'den Türkiye sınırına doğru bir göç hareketliliğinin olduğu yönündeki iddialar olmuştur. Düzensiz geçiş teşebbüsü sırasında sınırda TSK tarafından yakalanan yabancı uyrukluların sayısında deprem öncesinde ve sonrasındaki sınır hareketliliklerine dair resmi istatistiklere bakıldığında şubat ayı ve sonrasında kayda değer bir değişikliğin olmadığı yönündedir. Bu istatistikler deprem öncesi ve sonrasında anlamlı derecede farklı olmayan bir düzensiz geçiş teşebbüsüne işaret etmektedir.

Buna göre 06 Şubat ve sonrasındaki 23 günlük süre içinde Suriye'den Türkiye'ye geçiş teşebbüsü sırasında TSK tarafından yakalanan düzensiz göçmen sayısı **29**, Türkiye'den Suriye'ye geçiş teşebbüsü sırasında yakalanan düzensiz göçmen sayısı ise **74** olarak kayıtlara geçmiştir. Şubat ayının genelinde ise düzensiz geçişler sırasında yakalanan

⁶³ Karar, "Bin 702 mültecinin cenazesi Suriye'ye gönderildi" (16 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023.

⁶⁴ Nafiseh Kohnavard, "Türkiye'deki Suriyeli depremzedeler yakınlarının cenazelerini Suriye'ye gönderiyor", *BBC Türkçe* (19 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023.

⁶⁵ Pir ve Pazarcıbaşı, "Bakan Soylu: Depremlerde 45 bin 968 kişi hayatını kaybetti, 4 bin 267'si Suriyeli".

⁶⁶ Ethem Emre Özcan, "Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen Suriye'de can kayıpları 3 bin 162'ye yükseldi", *Anadolu Ajansı* (9 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023.

⁶⁷ Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), "Earthquakes: North-west Syria: Flash Update No. 12 (as of 19 February 2023)" Erişim 1 Nisan 2023.

⁶⁸ Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), "Türkiye ve Suriye'yi etkileyen ölümcül depremlerin üzerinden bir ay geçti ve hala 850.000'den fazla çocuk, yerlerinden edilmiş olarak yaşamaya devam ediyor" Erişim 1 Nisan 2023.

⁶⁹ Karar, "Depremin vurduğu Suriye'de can kaybı 5 bin 801 oldu" (18 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023.

⁷⁰ Dünya Sağlık Örgütü (WHO), "WHO flash appeal: Earthquake response in Türkiye and Whole of Syria" Erişim 1 Nisan 2023.

göçmenlerin sayısı ise giriş teşebbüslerinde **34** ve çıkış teşebbüslerinde **106**'dır. Mart ayında da Suriye sınırında düzensiz geçiş teşebbüsü sırasında yakalananların sayısı önceki aya benzer düzeydedir. 2023'ün ilk üç ayında Suriye'den Türkiye'ye geçiş teşebbüsü sırasında yakalanan düzensiz göçmenlerin sayısı **192**, Türkiye'den Suriye'ye geçerken yakalananların sayısı ise **336**'dır.

Tablo 17. Suriye'den Türkiye'ye ve Türkiye'den Suriye'ye geçiş teşebbüsü sırasında TSK tarafından yakalanan düzensiz göçmen sayıları, Ocak-Mart 2023

Ay	Giriş	Çıkış
	Suriye'den Türkiye'ye	Türkiye'den Suriye'ye
Ocak 2023	108	94
Şubat 2023	34	106
Mart 2023	50	136
Toplam	192	336

Kaynak: AYBÜ-GPM arşivinde toplanan TSK verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

Sınırlarda tespit edilen düzensiz geçiş teşebbüslerinin sayısal olarak anlamlı bir farklılık göstermemesi düzensiz geçişlerin varlığının da değişmediğinin bir işareti olarak değerlendirilebilir. Ancak Suriye'nin kuzeyinde meydana gelen deprem, bölgede halihazırda zor şartlar altında yaşamlarını sürdürmeye çalışan insanların başka bir yere doğru göç etme eğilimini ve motivasyonunu artırabilir. Fakat bunu henüz destekleyecek somut ve anlamlı bir kanıt olduğu savunulamaz. Bölgedeki hareketliliklerin orta vadede elde edilecek veriler ışığında izlenmesi önerilir.

3.3. Türkiye-Yunanistan ve Türkiye-Bulgaristan Sınırlarındaki Hareketlilik

Her ne kadar Suriye sınırındaki hareketlilik normal seviyelerde görünse de Batı sınırlarında görece bir artış eğilimi izlenmektedir. 2023 yılının ilk üç ayında TSK'nın Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarındaki hareketliliğe dair istatistiki verileri özellikle Türkiye'den Bulgaristan'a geçişlerde dramatik bir artışa işaret etmektedir. Buna göre 2023 yılının ocak ayında sınır geçiş teşebbüsü sırasında yakalanan sayısı **82** iken, mart ayında **7 kat bir artış ile 582 kişiye** yükseldiği görülmektedir.

Tablo 18. Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarındaki düzensiz geçiş teşebbüsleri sırasında yakalanan düzensiz göçmenler (Ocak-Mart 2023)

Ay	Yunanistan'dan Türkiye'ye	Bulgaristan'dan Türkiye'ye	Toplam	Türkiye'den Yunanistan'a	Türkiye'den Bulgaristan'a	Toplam
Ocak 2023	9	10	19	45	82	127
Şubat 2023	16	11	27	36	106	142
Mart 2023	35	0	35	63	582	645
Toplam	60	21	81	144	770	914

Kaynak: AYBÜ-GPM arşivinde toplanan TSK verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

3.4. Deprem Sonrası Gönüllü Geri Dönüş

Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar 19 Şubat günü itibarıyla **10.633**, 21 Şubat itibarıyla ise toplamda **20 bini aşkın** Suriyelinin ülkesine gönüllü olarak geri dönüş yaptığını ifade etmiş ve depremin ardından Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye akın halinde giriş yaptığı iddiasıyla ilgili ise şu açıklamayı yapmıştır:

*"Bu kesinlikle doğru değil. Hudutta yaptığımız incelemelerde, askeri ve sivil erkanla yaptığımız görüşmelerde, sınır hattımızdaki askeri birliklerimizde yaptığımız denetlemelerde ve hudut kapılarında yaptığımız görüşmelerde yoğun bir şekilde konuyu görüştük. Kesinlikle bu iddialar gerçek dışı. Türkiye'de yaşayan Suriyeli vatandaşlar evlerini ve yakınlarını kaybetmeleri nedeniyle kendi topraklarına dönüyor. Tek yönlü olarak Türkiye'den Suriye'ye doğru evlerine ve topraklarına dönen Suriyeli vatandaşlar var. Şu anda bu rakamın 20 bini geçtiğini takip ediyoruz."*⁷²

23 Şubat 2023 tarihi itibarıyla basın kaynaklarına yansıyan haberlere göre **35 bin** Suriyeli sınır kapılarından çıkış yapmıştır.⁷³ 28 Şubat 2023 tarihinde ise Bakan Akar toplamda **40 ila 42 bin** arasında Suriyelinin ülkesine döndüğünü söylemiş ve konuyla ilgili şunları dile getirmiştir:

*"Suriye'den herhangi bir göç, intikal de söz konusu değildir. Aksine Suriye'den Türkiye'ye gelip, yerleşmiş kendi ülkelerine dönmek isteyenler de 40-42 bin gönüllü ve güvenli olarak döndüler."*⁷⁴

27 Mart 2023 tarihinde yapılan bir başka açıklamada ise Bakan Akar "deprem sonrası yakınlarını, evini kaybeden 60 bin civarında Suriyeli gönüllü olarak ülkesine döndü" ifadelerini kullanmıştır.⁷⁵

Çıkış yapan Suriyelilerin gönüllü geri dönüş ve izinli çıkış kapsamında oldukları ve 3-6 ay arasında bir sürede tekrar geri dönebilecekleri belirtilmiştir.⁷⁶

Tablo 19. Deprem sonrası Türkiye'den Suriye'ye gönüllü dönüş yapan Suriyeliler

Tarih	Türkiye'den Suriye'ye Gönüllü Dönüş Yapanlar (Kümülatif)
19.02.2023	10 633
21.02.2023	20 000+
23.02.2023	35 000+
28.02.2023	40 000-42 000
27.03.2023	60 000~

⁷¹ Demirören Haber Ajansı (DHA), "Bakan Akar: Sığınmacı akını iddiaları gerçek dışıdır" (19 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023.

⁷² T.C. Milli Savunma Bakanlığı (MSB), "Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar ve Beraberindeki Genelkurmay Başkanı Org. Yaşar Güler, Son Deprem Ardından Hatay Kent Merkezinde İncelemelerde Bulundu" Erişim 1 Nisan 2023.

⁷³ HaberTürk, "Deprem ardından geri göç... İşte ülkesine dönen Suriyeli sayısı!" (24 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023.

⁷⁴ TRT Haber, "Bakan Akar: 40-42 bin Suriyeli ülkelerine güvenli ve gönüllü olarak döndü" (28 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023.

⁷⁵ T.C. Milli Savunma Bakanlığı (MSB), "Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Sınırın Sıfır Noktasında Hem İncelemelerde Bulundu Hem de Gündeme Dair Açıklamalar Yaptı" Erişim 1 Nisan 2023.

⁷⁶ Göç İdaresi Başkanlığı kaynaklarından edinilmiştir.

⁷⁷ MSB, "Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Sınırın Sıfır Noktasında Hem İncelemelerde Bulundu Hem de Gündeme Dair Açıklamalar Yaptı".

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Deprem sonrasında bölgede olağanüstü bir insan hareketliliği gözlemlenmiştir. Milyonlarca insan evlerini ve barınma imkanlarını kaybetmiş, iş hayatından eğitime kadar toplumsal hayatın pek çok boyutu meydana gelen depremlerden etkilenmiştir. İnsanlar birçoğu maddi ancak daha ağırı manevi travmalara maruz kalmışlar ve oluşan korku ve belirsizlik ortamından uzaklaşmak ve korunmak amacıyla bölgeden ayrılmışlardır. Türkiye'nin çeşitli bölgelerine göç eden bölge nüfusunun bölgedeki normalleşme süreçleri uzadıkça gittikleri yerlerde kalıcı hale gelmeleri muhtemeldir.

- Deprem bölgesinin nüfus gücü ve beşerî sermayesini korumak adına bölgeden ayrılanların uzun olmayan bir süre sonunda tekrar bölgeye dönmelerinin koşulları oluşturulmalı ve geri dönüşe yönelik politikalar geliştirilmelidir.

Geçici niyetle de olsa bir yerden ayrılan insanların belli bir zaman sonrasında tekrar isteler de geri dönüşleri zorlaşmaktadır. Deprem sonrası barınma, eğitim ve iş imkanlarının kısa süre içinde en azından asgari şartlarda sağlanması geri dönüşleri hızlandıracaktır.

- Bu nedenle insanların ayrılmak zorunda kaldıkları evlerine dönüş eğilimlerinin kırılmaması için gerekli önlemlerin alınması önerilir.

Güvenlik ve asayiş geri dönüşler için temel gereksinimler arasındadır. Afet zamanları sonrası toplumsal sapma davranışlarında artış olabilir. Bölgedeki insanların güvenlik ihtiyacı aradan geçen zamanda azalmakla beraber sona ermemiştir. Sahiplerinin uzakta olduğu mülklerde zaman zaman güvenlik zafiyeti yaşandığı bildirilmektedir.

- Kadın ve çocuklara yönelik daha hassas koruma mekanizmaları geliştirilmesi önerilir.
- Sembolik ve gerçek güvenlik ortamının oluşturulması toplumsal hayatın normalleşmesi için temel bir gereksinim olduğundan bölgedeki güvenlik ortamının sağlanması ve kamu güvenliğine duyulan güvenin tesis edilmesi önerilir.

Deprem sonrasında insanların psikolojik destek ihtiyaçları ortaya çıkmış ve aradan geçen zamanda bu ihtiyaçlar ilk dönemden farklı bir aşamaya evrilmiştir. Deprem hemen sonrasındaki şok ve korkunun yerini yas evresi ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) almıştır. Bölgedeki insanların ruh sağlıklarına yönelik iyileştirici desteğe olan ihtiyaçları her zamankinden daha fazladır. Bu nedenle;

- Bölge ve bölge dışındaki deprem deneyimi olan insanlara yönelik bireysel ve toplu sosyo-psikolojik destek mekanizmaları geliştirilmesi önerilir. ASP'nin yanında konuya özel meslek uzmanlarının nicelik ve niteliklerinin geliştirilip artırılması önerilir.
- Okullarda çocukların normalleşmesine yönelik özelleştirilmiş uygulamalar ve politikalar geliştirilmesi önerilir.
- Depremde yaralanan ve uzuv kaybına maruz kalan engelli gruplarına yönelik özel politikalar geliştirilmelidir. Ortez, protez ihtiyaçları yanında sosyo-psikolojik süreçlerin de geliştirilmesi ve desteklenmesi önerilir.
- Göçmenlerin bu süreçlerden ayrı tutulmadan kapsayıcı biçimde ihtiyaçlarının karşılanması önerilir.

Depremler toplumsal kırılganlık ve ihtilafları tetikleyici bir etki gösterebilir. Özellikle göçmenler, kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar gibi dezavantajlı toplumsal gruplar çeşitli gruplar tarafından hedef haline dönüştürülebilirler. Deprem getirdiği travma, depresyon, keder ve kaygı bozuklukları insanları normal zamanlarda görülmeyecek tutum ve davranışlara itebilir.

- Özellikle kamu görevi gören görevlilerin hukuk sınırları içinde hareket etmeleri gerekir.
- Göçmen gruplarına yönelik dezenformasyon, linç, ayrımcılık gibi tutum ve davranışlar yetkin biçimde takip edilmeli ve engellenmelidir.

Özellikle taciz, yağma ve hırsızlık olaylarının arttığı bu tür dönemlerde insanların çoğu zaman yanlış anlamalar sonucunda linç edilme ve kötü muameleye maruz kalma tehlikesi altında kaldıkları vurgulanmalıdır. Bu konudaki savunmasız grupların başında yabancılar ve özellikle göçmenler gelir. Oysa deprem gibi zor zamanlarda yabancıların suç işleme korkusu ve yanlış anlaşılma riskleri diğer gruplara nispetle çok daha fazla arttığı için suça karışma ihtimalleri düşer.

- Bölgedeki yabancı uyruklulara yönelik özelleştirilmiş politikalar oluşturulmalıdır. Güvenlik ve uyum politikaları arasında dikkatli bir denge oluşturulmalıdır.
- Deprem sonrası toplumsal hayatın normalleşmesine yönelik uygulamalar ve politikalar önerilir. Her ne kadar barınmadan eğitime kadar pek çok alanda altyapı eksiklikleri ve yetersizlikleri normalleşmenin önünde bir bariyer oluştursa da bu süreçlerin olabildiğince tekrar hayata geçirilmesinin normalleşmenin bir parçası olacağı değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Depremden etkilenen illerimizde kurulan çadır sayısı", Twitter (23 Şubat 2023, 09:25). <https://twitter.com/AFADBaskanlik/status/1628823376289574912?s=20>

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Depremden etkilenen illerimizde kurulan konteyner sayısı", Twitter (23 Şubat 2023, 09:25). <https://twitter.com/AFADBaskanlik/status/1628823378634104832?s=20>

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), "Türkiye ve Suriye'yi etkileyen ölümcül depremlerin üzerinden bir ay geçti ve hala 850.000'den fazla çocuk, yerlerinden edilmiş olarak yaşamaya devam ediyor" Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BCltenleri/t%C3%BCrkiye-ve-suriyeyi-etkileyen-%C3%B6l%C3%BCmc%C3%BCl-depremlerin-%C3%BCzerinden-bir-ay-ge%C3%A7ti-ve-hala>

Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu (IOM), "2023 Earthquakes Displacement Overview - Türkiye (March 2023)" Erişim 12 Nisan 2023. <https://reliefweb.int/report/turkiye/iom-2023-earthquakes-displacement-overview-turkiye-march-2023>

Bulur, Sertaç ve Şensoy-Boztepe, Ayşe, "Kahramanmaraş merkezli depremlerde 20 bin 870 binada enkaz çalışması yürütülüyor", *Anadolu Ajansı* (20 Şubat 2023) Erişim 26 Şubat 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/kahramanmaras-merkezli-depremlerde-20-bin-870-bin-ada-enkaz-calismasi-yurutuluyor/2825426>

CNN Türk, "66. gün! Depremde ölü sayısı ne kadar oldu, güncel yaralı sayısı kaç? Hangi ilde kaç bina yıkıldı, kaç kişi öldü?" (12 Nisan 2023) Erişim 12 Nisan 2023. <https://www.cnnturk.com/turkiye/49-gun-depremde-olu-sayisi-ne-kadar-oldu-guncel-yarali-sayisi-kac-hangi-ilde-kac-bina-yikildi-kac-kisi-oldu>

CNN Türk, "CNN TÜRK depremin hasarını helikopterden görüntüledi... Soylu: 'Hatay eskisinden güçlü şehir olacak'" (5 Nisan 2023) Erişim 12 Nisan 2023. <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/cnn-turk-depremin-hasarini-helikopterden-goruntuledi-soylu-hatay-eskisinden-guclu-sehir-olacak>

Demirören Haber Ajansı (DHA), "Bakan Akar: Sığınmacı akını iddiaları gerçek dışıdır" (19 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.dha.com.tr/politika/bakan-akar-siginmaci-akini-iddialari-gercek-disidir-2208835>

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), "WHO flash appeal: Earthquake response in Türkiye and Whole of Syria" Erişim 1 Nisan 2023. https://cdn.who.int/media/docs/default-source/documents/emergencies/2023/who_flashappeal_earthquakeresponse.pdf?sfvrsn=210f845d_7&download=true

DW Türkçe, "Depremde hangi ilde kaç bina yıkıldı" Erişim 26 Şubat 2023. <https://www.dw.com/tr/depremde-hangi-ilde-ka%C3%A7-bina-y%C4%B1k%C4%B1ld%C4%B1/a-64782846>

Ethem Emre Özcan, "Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen Suriye'de can kayıpları 3 bin 162'ye yükseldi", *Anadolu Ajansı* (9 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kahramanmaras-merkezli-depremlerden-etkilenen-suriyede-can-kayıplari-3-bin-162ye-yukseldi/2812616>

Haberler.com, "Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş'tan canlı yayında çağrı: 700 bin kişi şehri terk etti, Hatay'a sahip çıkmamız lazım" (23 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.haberler.com/guncel/hatay-buyuksehir-belediye-baskani-lutfu-savas-tan-15655208-haberi/>

HaberTürk, "Depremin ardından geri göç... İşte ülkesine dönen Suriyeli sayısı!" (24 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.haberturk.com/depremin-ardindan-geri-goc-iste-ulkesine-donen-suriyeli-sayisi-son-dakika-deprem-haberleri-3568301?page=3>

HaberTürk, "Kabine Toplantısı kararları açıklandı! 14 Şubat 2023 Kabine Toplantısı kararları ve sonuçları" (15 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.haberturk.com/kabine-toplantisi-kararlari-aciklandi-mi-14-subat-2023-bakanlar-kurulu-kabine-toplantisi-kararlari-ve-sonuclari-neler-oldu-3565634/5>

Karar, "Bin 702 mültecinin cenazesi Suriye'ye gönderildi" (16 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.karar.com/guncel-haberler/bin-702-multecinin-cenazesi-suriyeye-gonderildi-1728933>

Karar, "Deprem vurduğu Suriye'de can kaybı 5 bin 801 oldu" (18 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.karar.com/dunya-haberleri/depremin-vurdugu-suriyede-can-kaybi-5-bin-801-oldu-1729251>

Kohnavard, Nafiseh, "Türkiye'deki Suriyeli depremzedeler yakınlarının cenazelerini Suriye'ye gönderiyor", BBC Türkçe (19 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cy78pj2ve3po>

Mahmut Özer, "Deprem bölgesinde 10 ilimizdeki öğrencilerimizin diğer illere nakilleriyle ilgili süreç kapsamında 48.457 öğrencimizin nakil işlemini gerçekleştirdik", Twitter (18 Şubat 2023, 16:08). https://twitter.com/prof_mahmutozer/status/1626931666848456706

Mahmut Özer, "Evlatlarımızın yarınları daha güvende bakması için afet bölgesinde tüm imkânlarımızla eğitimi normalleştirmeye devam ediyoruz", Twitter (11 Nisan 2023, 10:36). https://twitter.com/prof_mahmutozer/status/1645692268123156480

Milliyet, "Aksi yönde mutabakat olmazsa seçim mayısta" (24 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.milliyet.com.tr/gundem/aksi-yonde-mutabakat-olmazsa-secim-mayista-6908316>

Muhammet Ali Yiğit, "Deprem bölgesinde uçuş trafiği 10 bini aştı", Anadolu Ajansı (25 Şubat 2023) Erişim 28 Şubat 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/deprem-bolgesinde-ucus-trafigi-10-bini-asti/2830745#:~:text=Kahramanmara%C5%9F%20ve%20Hatay%20merkezli%20depremlerin,u%C3%A7u%C5%9F%20say%C4%B1%C4%B1%2010%20bini%20ge%C3%A7ti>

Muhammet Ali Yiğit, "Depremzedeler yurdun dört bir yanında misafir ediliyor", Anadolu Ajansı (24 Şubat 2023) Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/depremzedeler-yurdun-dort-bir-yaninda-misafir-ediliyor/2836477#:~:text=Kahramanmara%C5%9F%20ve%20Elbistan,d%C3%B6rt%20bir%20yan%C4%B1ndaki%20kentlere%20y%C3%B6nlendirildi>

Pir, Nuri ve Pazarcıbaşı, Eser, "Bakan Soylu: Depremlerde 45 bin 968 kişi hayatını kaybetti, 4 bin 267'si Suriyeli", Demirören Haber Ajansı (DHA) (4 Mart 2023) Erişim 7 Mart 2023. <https://www.dha.com.tr/gundem/bakan-soylu-depremlerde-45-bin-968-kisi-hayatini-kaybetti-4-bin-267si-suriyeli-2215212>

Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), "Earthquakes: North-west Syria: Flash Update No. 12 (as of 19 February 2023)" Erişim 1 Nisan 2023. <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/earthquakes-north-west-syria-flash-update-no-12-19-february-2023>

SonDakika.com, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'İnsanımızın önüne yeni bir gelecek, yeni bir hayat sereceğiz'" Erişim 1 Mart 2023 <https://www.sondakika.com/politika/haber-cumhurbaskani-erdogan-dan-aciklamalar-2-15667512/>

T.C. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi (BDTİM), "06 Şubat 2023 Sofalaca-Şehitkamil- Gaziantep; Ekinözü- Kahramanmaraş ve 20 Şubat 2023 Hatay Depremleri Ön Değerlendirme Raporu" Erişim 28 Şubat 2023. http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/wp-content/uploads/2023/02/022023_Kahramanmaras-Gaziantep_Hatay_-BDTIM_On_degerlendirme_raporu.pdf

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇSB), "Bakan Kurum: '582 Bin Bağımsız Bölüm ve 202 Bin Binanın Acil Yıkılacak, Ağır Hasarlı veya Yıkık Olduğu Tespitini Yaptık'" Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.csb.gov.tr/bakan-kurum-582-bin-bagimsiz-bolum-ve-202-bin-binanin-acil-yikilacak-agir-hasarli-veya-yikik-oldugu-tespitini-yaptik-bakanlik-faaliyetleri-38458>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD), "Duyurular" Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/duyurular>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Kahramanmaraş – Pazarcık 7.7 Mw ve Kahramanmaraş-Elbistan 7.6 Mw Depremleri Bilgi Notu (19.03.2023 – 10.30).

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Hatay'da Meydana Gelen 6.4 Büyüklüğündeki Deprem Hk. Basın Bülteni-1" Erişim 28 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/hatayda-meydana-gelen-64-buyuklugundeki-deprem-hk-basin-bulteni-1>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi Hk. - Basın Duyurusu" Erişim 26 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/genel-hayata-etkili-afet-bolgesi-hk>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Türkiye Deprem Tehlike Haritası" Erişim 26 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Cumhurbaşkanımız Sn. Erdoğan: Şehrinize Sahip Çıkmın, Ata Yurdunuzu Asla Kalıcı Olarak Terk Etmeyin" Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/cumhurbaskanimiz-sn-erdogan-sehrinize-sahip-cikin-ata-yurdunuzu-asla-kalici-olarak-terk-etmeyin-merkezicerik>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35" Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-basin-bulteni-35>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35" Erişim 5 Mart 2023. <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-36>

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Deprem bölgelerinde düzenlenecek yol izinleri hakkında" konulu yazı.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Deprem Mağduru Yabancıların Yol İzin Talepleri Hakkında" konulu yazı".

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Geçici Koruma" Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "Geçici Koruma" Erişim 27 Mart 2023. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), "İkamet İzinleri" Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>

T.C. Malatya Valiliği, "AFAD Bilgi Notu (26 Şubat 2023)" Erişim 27 Şubat 2023. <http://www.malatya.gov.tr/afad-bilgi-notu-26022023>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "202 Bin 817 Depremzede Öğrenciye Nakil İmkânı Sağlandı" Erişim 5 Mart 2023. <http://www.meb.gov.tr/202-bin-817-depremzede-ogrenciye-nakil-imkni-saglandi/haber/29184/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "217 Bin 246 Depremzede Öğrencinin Başka İllere Nakli Yapıldı" Erişim 8 Mart 2023. <http://www.meb.gov.tr/217-bin-246-depremzede-ogrencinin-baska-illere-nakli-yapildi/haber/29262/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "242 Bin 904 Depremzede Öğrencinin Başka İllere Nakli Yapıldı" Erişim 15 Mart 2023. <http://www.meb.gov.tr/242-bin-904-depremzede-ogrencinin-baska-illere-nakli-yapildi/haber/29327/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Afet Bölgesinden Diğer İllere 4 Bin 97 Öğretmen ve Personelin Yapıldı" Erişim 27 Mart 2023. <https://www.meb.gov.tr/afet-bolgesinden-diger-illere-4-bin-97-ogretmen-ve-personelin-nakli-yapildi/haber/29391/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer, 10 İlden Diğer İllere 99 Bin 853 Öğrenci Naklinin Gerçekleştirildiğini Açıkladı" Erişim 27 Şubat 2023. <http://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-10-ilden-diger-illere-99-bin-853-ogrenci-naklinin-gerceklestirildigini-acikladi/haber/29132/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer, 10 İlden Diğer İllere 99 Bin 853 Öğrenci Naklinin Gerçekleştirildiğini Açıkladı" Erişim 27 Şubat 2023. <http://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-10-ilden-diger-illere-99-bin-853-ogrenci-naklinin-gerceklestirildigini-acikladi/haber/29132/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: 10 İldeki Lise Öğrencileri İçin 71 İlde, 1 Milyon 279 Bin Öğrenci Kapasitesi Oluşturduk" Erişim 27 Şubat 2023. <http://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-10-ildeki-lise-ogrencileri-icin-71-ilde-1-milyon-279-bin-ogrenci-kapasitesi-olusturduk/haber/29056/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: 20 Binin Üzerinde Öğrencimiz Geri Döndü" Erişim 4 Nisan 2023. <https://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-20-binin-uzerinde-ogrencimiz-geri-dondu/haber/29515/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: 71 İle Nakil Sağlayacak Kapasiteyi Oluşturduk" Erişim 27 Şubat 2023. <http://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-71-ile-nakil-saglayacak-kapasiteyi-olusturduk/haber/29071/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: Deprem Bölgesindeki On İlden Nakledilen Öğrencilerin Dönüş Nakilleri Başladı" Erişim 27 Mart 2023. <https://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-deprem-bolgesindeki-on-ilden-nakledilen-ogrencilerin-donus-nakilleri-basladi/haber/29424/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: Deprem Bölgesindeki On İlden Nakledilen Öğrencilerin Dönüş Nakilleri Başladı" Erişim 27 Mart 2023. <https://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-deprem-bolgesindeki-on-ilden-nakledilen-ogrencilerin-donus-nakilleri-basladi/haber/29424/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Bakan Özer: Nakillerini Diğer İllere Aldıran Öğrencilerimizden 27 Bin 462'si Okullarına Geri Döndü" Erişim 15 Nisan 2023. <https://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-nakillerini-diger-illere-aldiran-ogrencilerimizden-27-bin-462si-okullarina-geri-dondu/haber/29592/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Deprem Bölgesinde 1 Mart'tan Sonra İlçe ve Okul Bazlı Kararlar Alınarak Eğitim Öğretim Başlatılacak" Erişim 27 Şubat 2023. <https://www.meb.gov.tr/deprem-bolgesinde-1-marttan-sonra-ilce-ve-okul-bazli-kararlar-alinarak-egitim-ogretim-baslatilacak/haber/29053/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Deprem Bölgesindeki 54 Bin 882 Öğrenci, Naklini Diğer İllere Aldırdı" Erişim 27 Şubat 2023. <http://www.meb.gov.tr/deprem-bolgesindeki-54-bin-882-ogrenci-naklini-diger-illere-aldirdi/haber/29113/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Deprem Bölgesinden Diğer İllere Nakil Olan 14 Bin 73 Öğrenci, Kendi İllerine Geri Döndü" Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.meb.gov.tr/deprem-bolgesinden-diger-illere-nakil-olan-14-bin-73-ogrenci-kendi-illerine-geri-dondu/haber/29480/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "Depremden Etkilenen 166 Bin 238 Öğrencinin Nakilleri Yapıldı" Erişim 27 Şubat 2023. <http://www.meb.gov.tr/depremden-etkilenen-166-bin-238-ogrencinin-nakilleri-yapildi/haber/29163/tr>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), "MEB, Eğitim Öğretime Verilen Araya İlişkin Çeşitli Kararlar Aldı" Erişim 28 Şubat 2023. <http://www.meb.gov.tr/meb-egitim-ogretime-verilen-araya-iliskin-cesitli-kararlar-aldi/haber/28984/tr>

T.C. Milli Savunma Bakanlığı (MSB), "Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Sınırın Sıfır Noktasında Hem İncelemelerde Bulundu Hem de Gündeme Dair Açıklamalar Yaptı" Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/be16553288904025981ff7b890649e52>

T.C. Milli Savunma Bakanlığı (MSB), "Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar ve Beraberindeki Genelkurmay Başkanı Org. Yaşar Güler, Son Depremin Ardından Hatay Kent Merkezinde İncelemelerde Bulundu" Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/2122023-48561>

T.C. Milli Savunma Bakanlığı (MSB), "Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar, Sınırın Sıfır Noktasında Hem İncelemelerde Bulundu Hem de Gündeme Dair Açıklamalar Yaptı" Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/be16553288904025981ff7b890649e52>

TRT Haber, "Bakan Akar: 40-42 bin Suriyeli ülkelere güvenli ve gönüllü olarak döndü" (28 Şubat 2023) Erişim 1 Nisan 2023. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-akar-40-42-bin-suriyeli-ulkelerine-guvenli-ve-gonullu-olarak-dondu-749594.html>

TRT Haber, "Deprem Portalı" Erişim 27 Şubat 2023. <https://deprem.trthaber.com/>

TRT Haber, "Depremde can kaybı 44 bin 374 oldu" (26 Şubat 2023) Erişim 26 Şubat 2023 <https://www.trthaber.com/haber/gundem/depremde-can-kaybi-44-bin-374-oldu-749132.html>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "İç Göç İstatistikleri, 2021" Erişim 21 Şubat 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İc-Goc-Istatistikleri-2021-45869>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "İl, Tek Yaş ve Cinsiyete Göre Nüfus (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları – 2022)" Erişim 27 Şubat 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kuru msal&text=T%C3%BCrkiye'de%20ikamet%20eden%20n%C3%BCfus,575%20bin%20441%20ki%C5%9Fi%20oldu>

Yimer 157, "Önemli!", Twitter (6 Şubat 2023, 22:21). <https://twitter.com/yimer157/status/1622676945048637445?s=20>

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK), "2021-2022 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi)" Erişim 26 Şubat 2023. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

AYBÜ-GPM HAKKINDA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM) 2015 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi bünyesinde göç ve insan hareketliliklerini izlemek, takip etmek; bu konularda araştırmalar, projeler hazırlamak, yürütmek ve raporlar hazırlamak üzere kurulmuştur.

ABOUT AYBU-MPC

The Migration Policy Center (AYBU-MPC) of Ankara Yıldırım Beyazıt University was established in 2015 for monitoring and following migration and human mobilities, designing and conducting research and projects on the area and publishing reports.

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ